

नमो तस्मै भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स ।

धम्मद्वय

नेपाल भाषाया छगूजक लय्पौ

*
स्वां
या
पु
ण्ही
*

*
वि
शे
पा
ङ्क
*

बुद्धगया

वर्ष ४

चउला

बुद्ध संवत् २४६५

शुगु अंकया ॥)

पूर्ण संख्या ४३-४४

बछला

नेपाल संवत् १०७१

दच्छिया चन्दा ३)

* पनिका *

विषय	पौल्या	विषय	पौल्या
१ तथागतया उदान	६७	११ छत्त मानवक—श्री देव	११७
२ निर्वाण—भिक्षु जगदीश काश्यप एम्० ए०	६८	१२ सत्संगतं भिनावई—श्रीमती धर्मप्रभा	११६
३ भारतया लागी बौद्ध-धर्मया सेवा — श्री राहुल सांकृत्यायन	६६	१३ आह्वान कविता)—श्री आशाराम शाक्य	१२०
४ स्वागत ! (कविता)— श्री सत्यमोहन जोशी	१०१	१४ लंकाय् बुद्ध-धर्म प्रवेश श्री केशरलाल	१२१
५ ऋषिपतनया शिलां धाल— श्री बी० एन्० सरस्वती	१०२	१५ शरणका ! (कविता)—श्री धर्मरत्न 'यमि'	१२३
६ स्वांया पुण्ही—भदन्त आनन्द कौसल्यायन	१०६	१६ सम्राट अशोकया धार्मिचेष्टा व अन्तिम स्मारक—भिक्षु सुबोधानन्द	१२४
७ प्रतीक्षा कविता)— श्री ईश्वरानन्द श्रेष्ठाचार्य	१०७	१७ वैशाख स्वांया पुण्हीया सन्देश— भिक्षु अमृतानन्द	१२६
८ सुमेधं-तथागत—सुदर्शन श्रामणेर	१०८	१८ धैर्य भाजु लालधन शाक्य	१२७
९ भगवानया दिनचर्या— भिक्षु धर्मरत्न एम्० ए०	११२	१९ खेमा महागानी बौद्ध-धर्म प्रवेश— सुशीला अनागारिका	१२८
१० सहयायुगया सहश्रगुण—बुद्धघोष भिक्षु	११४	२० "नमो बुद्धाय"या मू—भिक्षु संवर	१३०
		२१ सम्पादकीय —	१३१
		२२ समाचार—	१३२

श्री लेखक-लेखिकापिन्त

थुगुसीया वैशाख विशेङ्कया लागी लवगु लेख तथा कविता कार्यालये वोगु जा खः तर यथा समय मखु । अकिं विशेषाङ्के छापे याय् मफुत । अथे जूसां लेख व कविता छूया हया दी पिन्त जिमिगु हार्दिक धन्यवाद दु ।

मेगु नं छगू खँ । लेख, कविता छूँ है दी बले तथा पौ व्यवहार यानादीबले थःगु पूरा नां व ठिकाना तयाहेगु छता लोमंका दो मते । छाय् धासा लेखक-लेखिका पिन्त 'धर्मोदय' छे मछिना चवनीगु । पौया लिख बी मफया चवनीगु । सकसिनं जिमिगु थव प्रार्थनास ध्यान तई धयागु पूरा विश्वास दु ।

निवेदक

सम्पादक "धर्मोदय"

४ रामजीदास जेटिया लेन, कलकत्ता—७

पिहाँवल !

पिहाँवल !!

गौतम-बुद्ध

(एकांकी नाटक)

सच्छि निसः दँ तक लहाना भाषा जुया च्वेन धुं'कूगु भीगु नेपाल भाषां थौं तक्रं छापे मजुनिगु श्री सत्यमोहन जोशीजुं च्वै दोगु भावपूर्ण तथा रस-पूर्ण नाटक सफू पिहाँवल ।

सफूया वयान याय्गु हे छु ? सफू लहातं कया वचन की सफू कव मचातले त्वतेहे फे मखुगु सफू । मूल्य टाक व्यय समेत । ३२

ध्येवा छुवै है दीत ज्या मछिसा च्यानाया देशी टिकट छुवया है दी सां न्यू । थौं हे भिके याना व्वोना छिसँ । सफू भिके याय्गु थाय्—

व्यवस्थापक—“धर्मोदय ग्रन्थागार”

४ रामजीदास जेटिय लेन, कलकत्ता—७

नेपाले स्वायांपुण्ही जात्राया छमू दृश्य ।

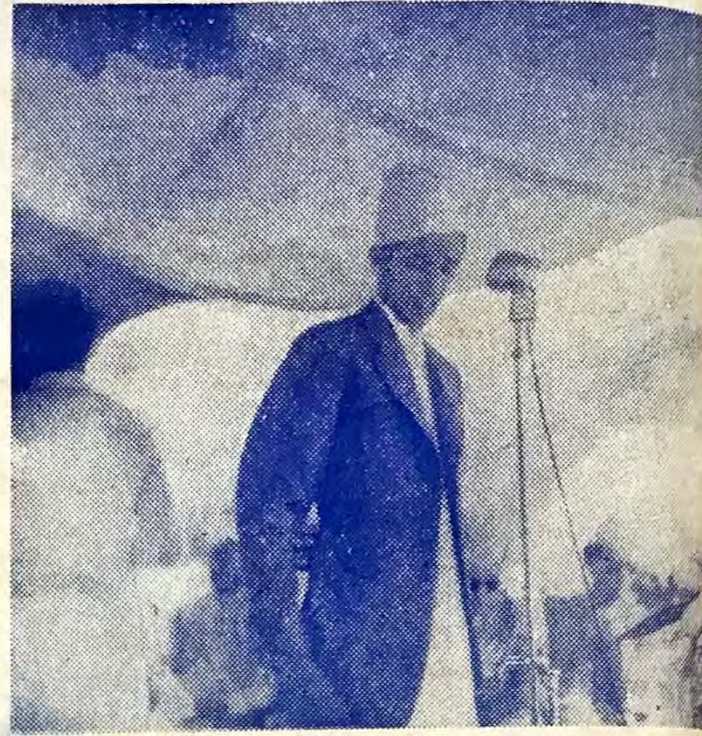
जयवापासा

१०७०

(Photographer & Artist,
R. M. Kayasta,
NEPAL.)

श्री ५ त्रिभुवन वीर विक्रम शाहदेवं
भाषण बिया च्वंगु ।

गृहमंत्री श्री विशेश्वर प्रसादजुं
भाषण बिया च्वंगु ।

शिक्षामंत्री श्री नृपजंगजुं भाषण बिया च्वंगु ।

उद्योग व वाणिज्य मंत्री श्री गणेशमानसिजुं
भाषण बिया च्वंगु ।

“भासये जोतये धम्मं”

सम्पादक :—भिक्षु महानाम “कोविद”

वर्ष ४

कलकत्ता

चैत्र वैशाख वि० संवत् २००७
अप्रैल मई ईस्वी संवत् १९५१

अंक ६-७

तथागतया उदान

बुद्धगयाय् बोधि वृक्षया क्वे प्रतीत्य-समुत्पाद बोधज्वी धुंका
दुःखया उत्पत्ति व दुःखया विनाश यागु पूर्ण ज्ञान दे धुंका बुद्धं गुगु
न्हापां उदान (हर्ष वाक्य) याना बिज्यात व थथे:—

अनेक जाति संसारं, सन्धाविस्सं अनिब्बिसं ।
गहकारकं गवे सन्तो, दुक्खा जाति पुनपुनं ॥
गहकारक दिट्ठोसि, पुनगेहं न काहसि ।
सब्बा ते फासुका भग्गा, गहकूटं विसह्वतं ॥
विसह्वारगतं चित्तं, तण्हानं खयमज्झगा ॥

धम्मपद—११-८ ।

अर्थ—जि लगातार अनेक जन्म तक (थ्व काय रूपी छें यात
देकूम्ह) गृहकारयात मामां संसारे व्वां जुया च्वना । हाकनं हाकनं
जन्म ज्वीगु दुःखदायी खः तर हे गृहकारक ! आः छंत जि खंके धुन
आः छं हानं छें दय्के फइ मखुत । छंगु सिखः फुकं चब्बुत । छें या
पोल नं कुतुवने धुंकल । चित्त संस्कार रहित जुल । तृष्णा मदे धुंकल ।

निर्वाण—

कारखानाय कारीगरतेसं मिशिन चलेयाई ।
मिशिन चलेजुइव उकें तोर पिहां वै । तोरं करेन्ट
बनेजुई । करेन्टं जिगु कोठाय् च्वंगु पंखा हीका बी ।

आः यदि कारखानाय कारीगर त मवःगु जूसा
मिशिन चले जुई मखु । मिशिन चले मजूगु जूसा तोर
दै मखु । यदि तोर मदुगु जूसा बिजली दै मखु ।
बिजली मदुगु जूसा जिगु पंखा नं चाःहिलीमखु ।

उपरोक्त उदाहरणं थवखँ स्पष्ट सीदुकि हेतुव परि-
णामया सिल सिलाय् न्ह्यागुहे घटना जूसां न्हापां
जुइगु घटनाय् आश्रित जुई । लिपा जुईगु छुं मेगु
घटनाया आश्रय खः । वथंतुं थव सिल सिलाय् यदि
गनं छुं छमू पुर्जा स्यनेव उकीया हेतु द्वारा जुईगु
घटनाया सारा चक्र बन्द जुई ।

संसारया न्ह्यागु ज्यायूनं हेतुव परिणाम थव
नियम समानरूपं सत्य जुई । थुकीयातहे बौद्ध दर्शने
“प्रतीत्य-समुत्पाद” धका धाई । प्रतीत्य—थव जुईव,
समुत्पाद-थव उत्पन्न जुई ।

भगवान बुद्धं दुःखमय संसारया धारा थव प्रतीत्य
समुत्पाद द्वारा हे समझे याका बिज्यात ।

तृष्णादेव उपादान दै । भीसं छुं वांलागु चीजयात
खनेव उकी आकृष्ट जुइ । मने थथे जुइ—थव जित
देमा, थव जिगु जुइमा । थव हे तृष्णा खः । थथे इच्छा
उत्पन्न जुइव भीसं व चीज प्राप्त यायूत हरेकरूपं
प्रयत्न यायगुली लगे जुइ । उपादान धैगु थवहेखः ।

उपादान दय्व भव दै । जीवन छुखः ? क्षण-क्षणे
महिक छमू चीज यात प्राप्त यायूव मेगु यात हटे यायू-
गुली प्रत्येक प्राणि कोशिस बान खः । थथे संसारे
च्वना सर्वथा चेष्टा (कोशिस) सून्यपिं छमू हे
मदु । मतलब थव हे कि उपादान-चेष्टाया आधारे
हे भीगु जीवनया धारा न्ह्याना च्वन । थव हे जीवन
या धारायात भव ।

त्रिपिटकाचार्य भिक्षु जगदीश काश्यप एम० ए०

भवदय्व जन्म, वृद्ध, मृत्यु तथा नाना प्रकारया
दुःख दौमनस्य हानं उपायास जुई ।

यदि भीसं थःगु तृष्णायात त्याके धुंगुजुसा
उपादान दै मखु । यदि छुं वस्तुया निर्मित इच्छाहे
मदुसा छुंहे कोशिस यायगु धैगु गथे दै ? उपादान
बन्द जुइव भवनं दै मखु । भव मदेव जन्म कायगु
वृद्ध जुइगु मृत्यु जुईगु इत्यादि फुक्कं रोके जुइ । सारा
दुःख निरोधजुई । थुकेयात हे निर्वाण धाई ।

छगू व्यथीक प्रश्न

“गुलिं मनुतेसं न्यनीकि, मनुष्य परिनिर्वाण प्राप्त
जुइव व छु जुइ ?”

थव छमू व्यथीक प्रश्न खः । मनुष्यया जीवन-
धारा अबले तक न्ह्याना च्वनीकि गबले तक तृष्णाया
कारणं वैगु उपादान जुयाच्वनी । तृष्णा बन्द जूगुलिं
उपादान रोके जुल । उपादान रोके जूगुलिं वैगु जीव-
नया धारा नं रोके जुल । हेतु मदुसंलि उकीया आश्रित
जुया च्वंगु परिणाम नं मन्त ।

थव प्रश्न ला थथे हे खः कि यदि सुं गुम्हसें न्यनी
“बिजलीया सुइज बन्द यानाबीव बिजलीया पाज
गथे जुई ?”

थुकेया जवाब केवल थुलिहे धाय् फुकी “हेतु-
प्रत्यय मदेव परिणाम-उत्पाद नं दै मखु ।”

“अले, छु निर्वाण थःतहे मदेकेगु ला ?”

गुलिं गुलिं सिनं प्रश्नयाई “अले छु निर्वाण
आत्मउच्छेद ला ?” थव प्रश्न छमू “जि” धैगुली
भ्रान्तिमूलक दृष्टी अवलम्बित जू । गुम्ह “अहं-भाव-
आत्मभाव” या अविद्यां छुटे जूगु मखुनि वंहे भ्रमे
पड़े जुया थथे प्रश्न यायफु । यथार्थ सुं छमू “जि”
वा “आत्मा” धैगुला दहेमदु (दुगुहे मखु) । गुकि-
यात उच्छेद यायगु धका धागु खः । निर्वाण उच्छेद
मखु; किन्तु तृष्णा यात बाकि मदेक निरोध यायगु
खः । उकीया निरोध जुईव उपादान, भव, तथा दुःख
समुदायया सारा घःचा बन्द जुई ।

भारतया लागी बौद्ध-धर्मया सेवा

महापण्डित त्रिपिटकाचार्य,
श्री राहुल सांकृत्यायन

खुवीदँ-न्हैःदँ न्हापा बौद्धधर्मया बारे भी भारत-वासी पिके छुं हे ज्ञान महु । यदि थव खँ कन धाःसा आपालं मनूत आश्चर्य चाई । न्हूगु जागृत जुया वोगुया साथे वर्तमान शताब्दी थुलियाकनं बौद्ध-धर्म विशेष याना भीसं संस्थापक यागुबारे न्यनागु बखते भीत व शताब्दीयां न्हापा यागु खँ थःगु अज्ञानताया कारणं याना विश्वास मजू । खुवीदँ-न्हैःदँ या खँ ला छुंति वर्तमान शताब्दीया आरम्भेनं बौद्ध-धर्मयाबारे भीपि मध्ये गुम्ह गुम्हसिया ज्ञान स्कूलया इतिहासे च्वंगु भिगू भिनिगू पंक्ति च्वया तःगुलि हे जक आधार जुया च्वन । मनूतेसं थथे धाईकि “हत्या हत्यारेके सिरपर चढ़कर बोलती है,” उदाहरण न्हागुखँसं मिले मजूसां तर थुकी छुं शंका महुकि भारतं न्हैसःदँ न्हापा बौद्ध-धर्मयात ध्वंस याना बिल । हानं उकीया फुना वंगु चिन्ह गुलिखे फूट के पृथ्वीतले दवे जुयावन ।

उगु समयया मनूतेसं निश्चयात कि आःला थव धर्म गबले हे थांहां वे फे मखुत । भीगु मनोवृत्ती वंगु शताब्दी तकनं थथहे जुया च्वनी धैगु मती खः । संकृतया पण्डित पिनीद्वारा हे बौद्ध-धर्मया नां न्हापां न्यने दुगु खः । हानं उमिसं बौद्धधर्मया विषये छुं भती च्वल वनं यद्यपि घृणाया निमित्त जक । बौद्ध-धर्म सदांया मिमित्त फुई धुंकल धका समझे जुया भीसं छुं ध्याननं मतया । बौद्ध-धर्मया विषये भारते च्वंपिन्त सफू द्वारा ज्ञान देफुगु खः । तर व सफूत नं बौद्ध-धर्मया नापं भारतं तनावन । तर सौभाग्यया खँ थवकि तिब्बत, चीन, लंका तथा बर्माय् पालि सफुती बौद्ध-धर्मया ज्ञानभण्डार थौंतक नं सुरक्षित जुयाच्वंगु दु । पच्छिम (यूरोप) पाखे च्वंपिं विद्वान पिन्त दके सिबे न्हापां थुगु धर्मयात बुद्धि वादितापिसं थःगु पाखे

आकर्षण यात । इमिसं थःगु भाषां बौद्ध-धर्मया ग्रन्थ अनुवाद यात । हानं उगु अनुवाद सफू स्वया दर्जनो यूरोपया प्रथम श्रेणी पिनीगु दिमाने (न्ह्यपुई) प्रभावित जुल ।

छिकपिसं सच्छि व नीन्यास दँ न्हापा यागु यूरोप वासी-पिनीगु सर्व श्रेष्ठ दार्शनिक, साहित्यिक, कलाकारक, विचारक तेगु जीवनी व्वना दिसँ । उकिं सीदै बौद्ध-धर्म प्रायः सकसितं ऋणितिनि । न्हापा यागु कारण थव हे जुल कि पच्छिमवासी पिनीगु भाषं बौद्ध-धर्म व्वना भारते च्वंपिं शिक्षित मनूत उकी आकर्षित जुल ।

वंगु शताब्दीया बच्छिनसें भारते पुलांगु वस्तु मालेगुज्या आरम्भ यात । पुलांगु स्थान खुदै यात । पुलांगु गुफामाला जुल । पुलांगु शताब्दीया लोमंगु आखः व्वना हल । थव फुकु चीज द्वारा भारती तेसं सिलकि बौद्ध-धर्म भारते गुलि फेले जूगु ? हानं उकिं बौद्ध-धर्म भारते गुलि व्यापक रूपं प्रभावित जुया वन ।

तुर्कनाप बुई धुंकालि भारतीय कलायागु थुलि शर्वनाश जुलकि ; मनूतेत थुलि तकनं भ्रम जुल कला धैगु भारतीय स्वभाव यात विरुद्ध वस्तु खः । जब छम्ह लँ द्दम्ह अंग्रेज शिकारी अजन्ता यागु गुफाय् वना अनयागु अद्भुतगु चिज खन । संसारया न्होने अन यागु खँ कन ।

अले विदेशी दङ्ग जुल । हानं बुलुँ-बुलुँ अजन्ता यागु लोमना च्वंगु चित्र शाखाय् संसारया कला-कारक व कलाप्रेमी तेगु पवित्र तीर्थ बनेजुल । पिने-यापिं मनूतयसं थुकियात सन्मान याःगुलि भारतया नां खूब प्रसिद्ध जुल । हानं व अजन्ता या गुफा देकुपिनी न्होने मेपिनी छर्थो क छुवन । अनलि थवसीदतकि

थव फुकं वहे धर्मं व्युगुखः । गुगुन्हेसःदं न्हापा
देशं पित्तिना छुगुखः । उगु वखते नुगले नसें ख्वाँगु
सासया साथ साथे कृतज्ञता भाव प्रकट यात । वं
समझे जुईकि चित्रकलाय् गुगुं समयेनं भिपिं गुगुं
देशस्वया ल्यनेमला । हानं थुकी दकसिबे आपा बौद्ध
धर्मया हे हक दु ।

जब वं मुर्ति कला लवहँया सिलाया पाखे दृष्टि
तई । अले वं वैगुन्होने साँची भरहूतया स्तूप, सारना-
थया सिलास्तम्भ, कारलेया गुफा, फुकसिबे न्हाप्पा
लाक लाई । ईसाया न्हापा निगुगु स्वंगुगु शताब्दी
थव उत्तमगु नमूनां संसार यात अचम्भ यायधुंकल ।
हानं हरेक शिक्षित भारतीय पिसं उकीयात गौरव तेगु
स्वभाविक हे जुयावन । थव गौरवयात व्यूम्हनं बौद्ध-
धर्महे खःगु जूसा अलेवैत गथे लोमंका छेगु ?

साहित्य-निर्माणेनं बौद्ध-धर्मया स्थान आपालं
चेला । वाल्मीकि यां लिपा अश्वघोष यातहे भीत
न्हाप्पां महान् कवि प्राप्तजुल । वयागु “बुद्ध चरित्र”
व सौन्दरानन्द काव्य स्वेबले सी दई कि कवि
कुलगुरु कालीदास वया ऋणीखः । संस्कृत, प्राकृत,
काव्ययांलिपा गबले देशी बोलीया आरम्भजुल, हानं
भीगु हिन्दी थःगु प्राचीन रूपे खनेदत । अले ८५० ई०
भी हिन्दीया आदि कवि ‘सरहा यागु दोहा खनेदु ।
‘सरहा’ या शिष्य परम्परा चौरासि सिद्ध पिसं हिन्दी
थःगु दोहा व मे द्वारा गुगुसेवा यागु खः वैत भीसं
थःगु अज्ञानद्वारा हे विस्मृत याय्फै । थुगु रूपं साहित्य
क्षेत्रेनं बौद्धपिनी ज्या आपालं महत्व पूर्ण जु ।

बिचारे क्रान्ति उत्तपन्न याय्गु बुद्ध हानं वस्पोलया
अनुयायि पिनीगु छमू विशेष ज्या जूयाच्चन । स्वतन्त्र
बिचार व बुद्धिवाद नागाजुंन असङ्ग, वसुबन्धु,
दिङ्नाग, धर्मकीर्तिये जापिं महान् दार्शनिकपिं
हानं बिचार-स्वतन्त्रया पूजारी नं जन्म जुल । गुपिसं
भीगू बिचार शैली महान् परिवर्तन यानाविल । हानं

गुलिखे शताब्दीतक गुगुबिचार-संघर्ष जुयावं च्वन ।
वकि हे भीत न्याय, वैशेषिक, वेदान्त, दर्शन प्राप्तजुल ।
इमिगु बिचार थुलि प्रौढ़ जुयावनकि इपिं मध्ये
गुलिखेसिनं थःगु अनुयायी देकेत विवश जुल ।
योगाचार्यया क्षनिक विज्ञान यागु भेदनं जू ।

किन्तु कश्मीरया शैवतेसं ला ठीक क्षणिक
बिज्ञानया रूप यात हे स्वीकार याना काल । भारतीय
न्याय दर्शन गनतक थौंथ्यन अन तक वसुबन्धु थ्यंगु
लिहे दिङ्नाग हानं धर्मकीर्तिया पाश्चात्य विद्वानलिसे
“भारतीय काण्ट” या उपाधि प्राप्त याय्फुगु गुहे
थवखँया न्हाय्कं खः । बौद्धं भारतया न्याय क्षेत्रे
गुलिखे च्वंगुस्थान प्राप्तयात । धर्मकीर्तिया दिमाग
गुलि सच्छ व तःप्यंगु खः । हानं मानसिक बन्धनं व
गुलि मुक्तम्हखः । उकेया “प्रमाण वार्तिकया” थव
श्लोक द्वारा प्रष्ट सीदै—

वेद प्रामाण्यं कस्यचित् कर्तृवादः ।

स्ताने धर्मच्छा जातिवादा बलेषः ॥

सन्तापारम्भ पाप हानाय चेति,

ध्वस्त प्रज्ञानां पञ्च लिङ्गानिजाड्ये ॥

अर्थात्—बुद्धिया द्योने सफूतेगु; संसारया कर्ता
ईश्वरमाने याय्गु, मोल्हुया धर्मदे धैगु इच्छा याय्गु,
जन्म जातया अभिमान याय्गु । पाप नाशया निम्ति
शरीरयात दुःख कष्ट बीगु थव न्यामूलिं गुम्हेसिगु
बुद्धियात नाश यानाविल, व वैगु जड़ताया
लक्षण खः ।

अथेला भारतीय संस्कृतिया हरेक अंगे बौद्धपिनी
सेवा अपूर्व खः । अथेसानं व देशया क्षेत्रे ला दकेसिबे
चेखः ।

बौद्ध-धर्मया न्हापा भारतीय संस्कृति व बिचार
या प्रभाव क्षेत्रे भारती पिनत हे जक थ्यन । तर बौद्ध
धर्मया प्रधानताया साथे इश्वीयां न्हापा स्वंगुगु शता-
ब्दीनसें व भारतं पिने तापातापा थाय् तक फैले जुया

वन । उकीया संस्कृतिया अग्रदूत पच्छिम पाखे यूरोप-
नसें मेसे दोनिया तक, हानं अफ्रीकां नसें मिश्रतक
ध्यन । अनं पूर्वे उकीयात प्रशान्तमहासागरं रोके याय्
मफेक जापान तक फैडे जुयावन । उत्तर हिमालयया
उत्तुङ्ग शिखर हानं गोवीया दुर्लभ्य रेगिस्ताने नं गन
तिव्वत हानं साईबेरिया तक ध्यनेगुलि बाधायाय्
मफुत । अनं हिन्दमहासागरयात पारयाना दक्षिण
पाखे जावा हानं बाली तथा वया आसपासे च्वंगु
द्विप समूहे इमिसं थःगु धर्म-ध्वजा ब्वेकल । उकीया
प्रभाव भारतीय पिनी उपरे गुलि आपा पडेजुल जुई ।
गन भारतया, सिमानाय्तक प्रचार जुया च्वंगु गन-
ध्यंक वनां प्रचार जूवंगु । हानं गन थ्व तःधंगु ज्याया
कारणं उकिं मानसिक भावनाया विस्मृति जूवन ।
गबले नालन्दा पाखे पूर्व, पच्छिम, उत्तर, दक्षिण,
सभ्य संसारया कुनं कुनं विद्यार्थीपि थः ज्ञान पिपा-
सायात शान्तयाय्या निमित्त वल । हानं आपालं वर्ष
तक महान् विद्यालये विद्या व्वना थःके सम्मान
पूर्वगु मधुर स्मृति ज्वना थःगु देशे ल्याहां वन । उगु
द्वारा भारतया उन्नत मस्तक जुया भारत थःगु संकी-

र्णतायात सन्मान बिया उदार हृदय वने जुल । उगु
बखते इमिके तुंया ज्यां जुयाचवनेगु सम्भव हे मदु ।
उकिं भीपि आः तकनं थःगु धका समूर्णे जुया च्वं,
च्वना हानं जुया च्वनीतिनि ।

बौद्ध-धर्म द्वाराहे भीपि भारतया साहित्यिक,
सामाजिक, जीवनया विकाश आपालं च्वे थ्यंगु
खनेदु । बौद्ध-धर्म प्रचारक पिसं थःगु आदर्श व लोक-
सेवा याय्गु उद्देश्यया निमित्त तःतः धंगु कष्ट गुलिखे
सहाय्यामाल । थ्वहे साहसया परीणाम थ्व जुलकि
भीसं बुद्ध-निर्वाणया प्यंगु न्यामू शताब्दिया मित्रे हे
बौद्ध-धर्म उगु समयया फुक्क सभ्य जगते फैडे जुया
वंगु व सन्मान जूग खनेदु । ल्याय् म्हतेगु खँला तोःता-
दिसँ, दीपङ्कर, शान्तरक्षीत, शाक्य श्री भद्रथं जापि
महान विद्वानपि रव्वीदँ-रव्वीदँ, चेःदँ चेःदँ वर्षया
उमेरे नं हिमालयया दुर्गम घाटयात पारयाना
तिव्वत थ्यंक वन । दुनियाय् बौद्ध-धर्म हे थथे
धका घमण्डयाय्फु । वं थःगु प्रचारयाय्त गबले
तलवारया सहायता मका ।

स्वागत !

श्री सत्यमोहन जोशी

भाषा सुन्दर, भावपूर्ण रसया !
सानन्द ज्योतिर्मय !
आत्मा उज्ज्वल, दिव्य सूक्ष्म तनया !
साहित्य, धर्माश्रय !
शोभा भल्लमल थौं कने व युगया !
बूढा मचार्या प्रिय !
याय्मा स्वागत, एक मात्र जनया !
आदर्श धर्मोदय !

ऋषिपतनया शिलां धाल

श्री० बी० एन्० सरस्वती

[सन्ध्याया ह्याउगुनिभाया प्रकाशे छम्ह पथिक ऋषिपतनया खंडहरे थ्यनी, अन शिलां (लोहं या टुका छकू) थःगु अतीत या स्मृति बिई । पथिक भचा दनी हानं घौ निघौति फेतुना छुं वइगु हानं छुं थःगु नं न्यनी न्यंका च्वनी]

शिला—पथिक ! भचा दिना जिगु छुं खं नं ला न्यना हुं ।

पथिक—(दिना) न्यने । तर स्व शिले जिगु मती मवोकि छाया छंगु थ्व चिच्चादना च्वंगु सुख सम्पति यात खना गुलिं निहली, गुलिं ख्वई हानं गुलिं श्रद्धातया छर्चोकोच्छुकी ।

शिला—थ्व ठीक खः पथिक, जिगु जीर्णावस्थाय गुलिं निहलीपिं निहली, ख्वईपिं ख्वई, हानं गुलिं श्रद्धा-तया छर्चोकोच्छुकी पिसं कोच्छुकी । तर अपशोच ! व निहलीपिसं जिगु न्हापायागु वैभव छको सां खंगु जूसा । खः थौं जिगु अङ्ग-मङ्ग ज्वी धुंकल, जिगु सौंदर्यनं मन्त, जि रूपलावण्य मदुम्ह हानं जिगु सुख ऐश्वर्य फुकं हीन जुयावने धुंकल । छं स्यूगुहे दइ गुगुं बखते जिगु छें दीपाबलि जुयाच्वन । परन्तु थौं बिते-जुया वने धुंकुगु स्मृतिया हटे दुने सुला च्वनागुलिं आः जित गुलिंसिनं म्हमसिया तक नं वने धुंकल । अखवतं जिगु दशाखना निहलीगु ।

पथिक—शिले ! थौं जिमिसं छन्त लोमना वंसां इतिहासया सफू पानां लोमंके फइमखु । विश्वया ताहाक-गुले छंगु स्मृतिया पर्दाय गुलिखे कलाकार तयेसं बुरुस चले यात । गुलिखे कवितयगु कविता धारा न्हात । तथा गुलिखे लेखक पिनिगु लेखया पाना मसि रंगे जुल छंगु थ्व वैभव विस्तारयाःरूपरेखाय अवश्य हे छुं अलौकिक शक्ति संचार जुल ज्वीमा !

शिला—अखः थुलि जुल । अलौकिक शक्ति

नसाय व्याप्त जुयाच्वन । बास्तबे जिगु लिधंसाला व हे अलौकिक शक्तिया पृष्ठ-भूमि खः । जिम्ह भाग्य विधाता अलौकिक म्ह खः । वयागु शक्तिनं अलौ-किक । न्यो, जिगु अबलेसिगु थःगु खं । वया दुने सुख दुःख ल्वाक ज्याना स्रोत धारा गुलि व्याकुल वेदनां न्हावना च्वन ।

पथिक—(लोहं छगले फेतुना) ज्यूका, थःगु छुं खं नं कं ।

शिला—न्यो, ध्यानतया न्यो । हुंकन इर्दागिर्दाय फैलेजुयाच्वंगु गुगु भूमि खः व पवित्रताया खानिखः । उकीया प्रत्येक अङ्ग प्रत्यंगे पवित्रता व्याप्त जुया च्वंगु दु । थ्व हे भूमी गुगुं बखते भगवान् बुद्धं पलातया विज्यागु दु । हानं थन हे मैत्री, करुणा, मुदिता एवं उपेक्षा या वर्षा जूगु दु । अनं नसें थुगु स्थान पवित्र स्थान जुल । तीर्थ चाह्य ज्वीपिनि धार्मिक भावना थ्व स्थाने वया केन्द्र जूवन । कालान्तरे जब सम्राट अशोक तथागतया चरणे वना थःगु भूल स्वीकार यात । हानं वस्पोल यागु पवित्र उपदेशं थःगु मन पवित्र याना प्रियदर्शी धायेकेत योग्यजुल । अले वयागु ध्यान उगु पवित्र भूमि पाखे वन उगु भूमियात ज्यां हे सहायता बीगु आरम्भ यात । प्रियदर्शीजुजुं धाल—

“अनन्त कालतक वस्पोल तथागतया सदां न्हूगुजुया-च्वनीगु छगू स्मृति चिन्ह द्यमा ।” आः छं गुगु विशा-लगु धम्मिक स्तूप स्वयाच्वन । व स्तूप प्रियदर्शीया भगवानया प्रति प्रेम भावना या साकार रूप खः ।

पथिक—(धम्मिक स्तूप पाखे स्वया) धात्थे अद्भुत खः थ्व स्तूप ला । धात्थे अशोक या नुगनं थुलिहे विशाल मखा जुइ ।

शिला—खः वया हृदय साप हे तःधं । न्हापां ला व साप कठोर म्ह खः । गन भगवान् बुद्धया शरण-

वन अवलेसं नसें हे वयागु हृदय तःधनावल । कलिङ्ग
युद्धयां लिपा व अत्यन्त चिन्ताशीलमह जुल । वं थःगु
आपा समय प्राणीमात्रयात हित यायेगुली बितेयात ।
हानं ताकालतक थ्वहे मृगदावने च्वना बिहार व राज-
महल दयेकेत आज्ञाबिल । देश-विदेशयापि शिल्प-
कारत थः थःगुज्याभ ज्वना च्वांवल । घण्टा या भरे
असाधारण

लोहया द्वं
चिन । कालि-
गर तयेगु
ज्याभया सःलं
गुञ्जायमान
जुयाच्वन ।
अनंलि तथा-
गतया सत्य-
प्रेम एवं करु-
णाया साकार
मूर्ति बने
जुल । राज
प्रासाद नं
बनेजुल हानं
बिहारनं ।
न्यना च्वांला ?
पथिक—दु,
न्यना च्वनागु
दु ।

शिला—स-
म्राटया लागी

सिंहासन नं :बने जुल । हानं सिंहासनया च्वे शिले ?
तथागतया छगू साप हे बांलागु भव्यमूर्तिनं बने
जुल । अबले हे प्यमहसिंहं युक्तगु लोहं या थां
नं दय्कुगु जुल । गवलें राजकुमारी थःगु द्वारिया

भयालं स्वईगु । निहनिह थन सत्य, प्रेम व दयाया
वर्षा जुयाच्वं च्वनीगु । जि उथाये नकतिनि यौबन
जायावोगु अवस्था जुयाच्वन । उगु बखते जिगु लोहंया
हृदये नं प्रेम एवं करुणाया रसजाया च्वं च्वन । हानं
मनूतय्गु खँ ला छु ? जि तथागतया साकाररूप जुया-
च्वना । सम्राट् सम्राज्ञी, राजकुमार एवं राजकुमारी

सहित असंख्य
जन समुदाय
जिगु आरोध-
ना यावइगु
जुयाच्वन ।
न्याबलेसं दीपा-
वली जुया च्व-
नीगु । थन
श्रद्धावान पि-
निगु स्वांनं
जिगु बहिरंग
भन बांलाया
वयाच्वन ।
जिगु अनमोल
हिरा हानं मा-
णिक्यया ज्योति
हे ख्युंया वन ।
जिगु.....

पथिक—
अले, थौं छ थुगु
दशाय् छाय्
लाना च्वन

धम्मिक स्तूप, सारनाथ

शिला—व नं न्यनेगु इच्छा याना ला ? तर व खँ
जिगु व्यथाया सिमाना थ्यंगु बाखँ सः । पीडा व
दुःखं जाया च्वंगु । न्यंसा छ ख्वई । अथेसां छं न्यनेगु

हे इच्छा दुसा न्यो । छुं दिनलिपा प्रियदर्शी जुजुया
जीवन-लीला समाप्त जुल । अनं हे जिगु ऐश्वर्ये नं
धक्कापदे जुल । वयांलिपा गुलि परिवर्तन जुल । धरती
पापया लहर उठे जुल । भारत वासिपिसं नं थुकी भाग
काल । तथागतया प्रेम द्वारा तथा श्रद्धा द्वारा बदे
जुया वोगु क्यातुगु हः भारत वासीपिसं ज्ञानया मिखा
तिसिना व्युगुलि उमी हे तुती स्वत्तुमत्तु स्वल । छिपिं
भारतवासीपिं जुया नं थुकी भचा हे ख्यालमत कि
थ्व लता वेली जिं हे लःबिया बदेयाना तयागु खः
धका । छग्गु ऋटार नकल उगु स्थाने च्वंगु वांउगु हः
यात न्हुया मारामुरु यानाबिल । सुखगना भूमी पड़े-
जुयाच्वन । जब थनयापिं दाजुकिजापिसं हे नं ला
न्यानापुगु रूप धारण याना थःगु कठोरताया व्यव-
हार यात धास्येंलि हानं विदेशी यवन पिनिगु ला लु
खँ लहायेगु, गुगु जिगु हि जक तोनां संतोष मजुया
जिगु अंगभंग स्मेतं याना बिल । स्यंकासिका जक
वियां इपिं संतोष मजुल । अहो ! छुन्येंकेगु थुगु हे
समय ब्राह्मण पिनिगु यज्ञया दुने गुलि बौद्ध भिक्षुपिनि
बलिदान जुल । हि खना जिगु म्ह खात । जि मां
धरतिया शरण फोना अलेवं जित थःगु मुले सुचुकल ।
न्यना स्व थ्व हे मां धरती याके ।

खला मां ?

[धरती भचा खात हानं सः पिहांबल—]

धरती—खः पथिक, शिलां छुछु धाल वफुकं ठीक
जू । जिगुला फुकं ऐश्वर्य लुटे जुल । थ्व बिचरा शिला...
हाय् जिगु वन जंगल जिम्ह मचा तयेसं हे मेपिनिगु
लहाटे लाका बिल । गुगु बखते जि शीतल मनोहर
कानने च्वं च्वना । उगु बखते जिगु वक्षे चला म्हेखा
त गोतुला च्वनीगु । चला आनन्दं तितिं न्होगु
म्हेखा प्याखं ह्नीगु । रम्यताया अभिव्यञ्जनां थुकि-
यात अत्यन्त आकर्षक एवं मनोहर यानाबिल । अबले
हे चा ह्य ह्युं न्याम्ह तपस्वीत थन बल । समाधी

च्वंगु इपिं तःनु हे मडुनि । भगवान् बुद्ध बुद्धगयां
बिज्याना जिगु मनोहरगु स्थानयात भन पवित्र याना
बिज्यात । जि वस्पोलया श्रद्धायात गबलें लोमके फइ-
मखु । हानं वस्पोलं जि च्वनागु स्थाने ज्ञानया मत
च्याका बिज्यात । अनं नसें जिथाय् न्हावलें दीपावली
जुया च्वनीगु । पशु-पक्षीनं ज्ञानया चिरागं आलोकित
जुया च्वन । न्यनातःगु हे दर्ई, जिम्ह छम्ह लुँया
चलां काशी जुजुया मिखा चायेका व्यूगु ।

पथिक—खः सुवर्ण-मृगया वाखं न्यना तयागु दु ।

धरती—अनंलि तातापाकं नसे तीर्थयात्री पिनिगु
भीड़ बदे जुल । जिगु भूमिया चा पवित्र सम्मे याना
हल । तीर्थ यात्री पिनिगु मस्तके उगु भूमिया चा मस्तके
लात अत्यन्त पवित्र जुया । ज्ञानया पिपासा जुया
च्वंपिं मचात आकुल जुया च्वंगु खना जिं इमित थ्व
स्थान बिया । दुःखिपिं जिगु किचया क्वे विश्राम या
वइगु हानं शरण का वइगु । याःगु उपकारया बयान
यायेफुगु हे मखुत । पवित्र तां प्यागु तथागतया उगु
उपदेश जिगु जीवने गुलि महत्त्व दया बल । तर संसार
या गति विचित्र छन्हुया दिने व जिगु ऐश्वर्य थःम्ह
मस्तेगु द्वारा लुटे जुल । अले शिलां जिगु थःगु कोखे
दुने सुलेत जिके आज्ञा फोन । जि थः म्हाय्यात
सुचुका तया । पुत्र ! ध्यानतया स्व । शिला थौं तक नं
गुलि बाँलानि । थुकी पवित्रताया मन्त्र पुया तःगु दु ।
शुचिताया प्रतिमूर्ति खः थ्व ।

पथिक—(ऋसु कातया) थ्व ला खः मां ! थ्व
छको धा छंगु मुलेच्वना च्वंम्ह थ्व शिला तिन्हुया
गथेबल ?

धरती—पुत्र, छं धाल्यं खःगु हे धाल । थ्व खँ नं
न्यो । जब जिगु वक्षस्थले जिम्ह हे पुत्र-पुत्री पिनि
हि बा न्हात जि ग्यानावल शिलां ला न्हापांतुं
हे धया च्वंगु । जि वैत थःगु गर्भतया । अनंलि
व न्हो वयकल । दुर्भाग्यवश जिगु उपरे विपदया

बोर जंगलं तोपुल । नीहःमा खं मखुला ? थ्व जिम्ह पुलांम्ह पासा खः । जिगु घोने घन जंगलं त्वपुल । जि गोगुखे शताब्दी तक थ्वं हे दशाय लाना च्वन । अन्तिमे चाहिला वं वं सिंहल द्वीप याम्ह छम्ह भिक्षु वल । नां छं हे सिई ।

अनागारिक धर्मपाल

पथिक—(उत्साह पूर्वक)—खः खः जि स्यू ।
वम्ह महान् पुरुषयात छाय् मसिई वईगु नां अनागा-
रिक धर्मपाल मखुला ?

धरती—छ धात्थे स्यूम्ह खः । व हे अनागारिक
धर्मपाल । व थन वल, स्वन्हु प्यन्हु च्वन । 'धम्मिक
स्तूप' यात खना अद्भुत चाल अनंलि उखें थुखें चाहुल ।
वथाय् वया दृष्टि छगू शिला-खण्डे वन । प्रियदर्शीया
पाले च्वयातःगु थुगु शब्द 'मूलगन्ध कुटी' थुकिया
आधारे व ज्ञानि थःगु अलौकिक प्रतिभा द्वारा जिगु
सारा इतिहास सीकाकाल । अले वं थःगु मेहनतं जिगु
पुनरुद्धार यात । थौं जि खनाच्वनागु दक्कफुकं व हे
महात्मां व्युगु खः । पुत्र ! वइत छं लोमंके मत्ये । न

जि वइत लोमंके ।

पथिक—(मिखाय् ख्ववि तथा) मां धरती ? भचा
द्यु व बितेजुया वंगु खँ जित लुमंका मने छगू तच्चोगु
वेदना वठेयाना बिल । हाय् ! थ्व मानव जीवन गजोगु
विचित्रताया सिखलं चिका च्वंगु पिने गुलिबांला
तर दुने गन्यागु संघर्ष । सुखया दिन भीत याकनं
लोमनीगु तर दुःखया चा ताहाक जुया च्वनीगु । थ्व
बिचरा शिला, आः पुरातत्व संग्रहालयया छगू वस्तु
मात्र जुया च्वन । परन्तु गौरव दु मां, थन थौं नं छंगु
मुले कतिपय महान् पुरुषं थःगु जीवन-क्रीड़ाया धू
व्वेका च्वंगु दु ।

शिला—छं धाःगु ठीक खः । पथिक ! थौं नं व
महान् पुरुष धन्य खः । जि वया दासी खः । गुम्ह-
सिनं थःगु करुणाया सहारां चिच्चादना च्वंगु सुख-
सम्पति यात हानं छथासंमुंका कृत कृत्य याना
बिल ।

पथिक—(पुलिंचुया लहा बिति याना) धन्य खः
छ मां धरती ! हानं धन्य खः छ शिले !! मां धरतीया
मुले हानं जाया वल । थौं थ्व भूमि हाकनं छगू धार्मिक
नाट्यशाला बने जुल । थन प्रतिवर्ष तातापागु देशंसं
बहुसंख्यक मानव थःपरिवार सहित श्रद्धाया वस्तु
ज्वना त्यानुक वथा सत्य-प्रेम एवं करुणाया अभिनय
यायेत वयाच्वन । थौं थ्व भूमिया रेणुराशि स्पर्शजुया
हे मानव पवित्र जुई । छाय् धाःसा—थ्व रेणु पुचलं
गुगुं बखते तथागतया चरण स्पर्श यात । शिले !
थौं छ पवित्र जुल । कारण छनं थ्वहे रेणुया पुचले
उखे थुखें लाना च्वंगु खः । थुकिया इर्दागिर्दासं हे ।

मार्ग मध्ये आर्य्य अष्टाङ्गिक मार्ग श्रेष्ठ । सत्य मध्ये चतुरार्य्य सत्य श्रेष्ठ । धर्म मध्ये
वैराग श्रेष्ठ । निपा तुटि दुपिं (मनुष्य) मध्ये चक्षुमान बुद्ध श्रेष्ठ ।

धम्मपद १।२०,—

स्वाँया पुण्ही

भदन्त आनन्द कौसल्यायन

गुलि भाग्यवतीम्ह खः उखुनुया बहनी ! गपा-
च्वतं थिनाच्वंगु उखुनुया तिमिला गुम्ह कि स्वाँया
पुण्ही खुनु लुया वोम्ह तिमिला ।

उगु स्वाँया पुण्हीया दिने कपिलवस्तु व देव दहया
लेँ च्वंगु छगू उद्याने, लुम्बिनि धैगु उद्याने, राजा
शुद्धोदनया रानी महामाया देवीया गर्भं छम्ह बालक
जन्म जुल, वया नां सिद्धार्थ ।

अथे जागु मेगु छगू स्वाँया पुण्ही वल सत्य-
शान्ति मालेत छेँ त्यागयाना उम्ह राजकुमार' बोधि
वृक्षया के अलौकिक ज्ञान प्राप्तयात उकियात धाई
बुद्धत्व ।

हानं अथिन्यागु हे मेगु छगू स्वाँया पुण्ही वल ।
थःगु जीवने पीन्यादैँया प्रत्येक घड़ी लोक उपकारे
वितेयात । दोलं दो, लखं लख प्राणि पिनिगु नुगले
च्वंगु राग द्वेषं च्याना च्वंगु मत यात स्यानाविल ।
ज्ञानया मत च्याका बिल; निमा शाल-सिमाया
किचया कवे थः पीत वस्त्र-धारी शिष्य पिनि दृष्टी
थिनाच्वंगु विश्वया मत सदाँया लागी सित, उकियात
धाई महापरिनिर्वाण !

गुखुनु सिद्धार्थ कुमार जन्मजुल उगु स्वाँया
पुण्हीया स्मृती, गुखुनु सिद्धार्थ कुमारं बुद्धत्व प्राप्तयाना
कया बिज्यात उगु स्वाँया पुण्हीया स्मृती, गुखुनु
भगवान बुद्ध महापरिनिर्वाण जुया बिज्यात,
उगु स्वाँया पुण्हीया स्मृती संसारया स्वव्वमनूतस्ये
प्रति वर्षं छगू उत्सव मानेयाना च्वन व जुल
स्वाँया पुण्ही ।

सिद्धार्थ कुमार जन्मजुगु स्थाने' बुद्धत्व प्राप्तयाना
कया बिज्यागु स्थाने, धर्म चक्र प्रवर्तन याना
बिज्यागु स्थाने, महापरिनिर्वाण जुया बिज्यागु

स्थाने छुट्टी मजूसां उगु देशया निवासी पिसं वदिने
उम्ह महान् पुरुषयागु चरित्र यात विन्तना याना
थःगु चरित्रया हाकुगु रेखायात भति भतिसां मदेका
छूत । उम्ह क्रान्ति यज्ञया पुरोहितया ध्यान याना
थःगु नुगले छुं भति चा सत उपदेश संचार यात,
तर सिंहल, स्याम, बर्मा, चीन, जापान, तिब्बत आदि
देशया लागी ला वहे दिन बुद्ध दिन खः गुगु दिने
थःगु जातीय जीवने छुं न्हूंगु शक्ति फैले याई ।

भीपिं प्रसन्नजुया कि भीगु प्यारा स्वाँया पुण्ही
हानं छको वल; पूरा दच्छि दत । तर आः हाकनं
छको वल ।

लिपायागु छगू पटके वोगु बखते उथाय् भीत
छगू सन्देश बिल । उगु सन्देश थथ्ये कि थः थःगु
जीवने क्रान्तिकारी परिवर्तन याना हयगु ।

भीसं उगु महान सन्देश यात न्येना थुकी
विचार नं याना हानं उकीयात थःगु जीवने तय् हयगु
संकल्प नं याना तर प्रश्न याय्गु दु । छु भीसं जीवने
तय् हःला ? छु भीसं थःगु जीवने धाय् लाइक न्येने
लाइक ज्वीक परिवर्तन हःला ? अँ खः । भती भती,
तर स्वभाव दोषं हानं उगु मानसिक आलस्यया
कारणं उगु वेकम्मापिनिगु स्वभावे हानं उगु प्रवाहे
लाना प्रवाहया साथे हे भीपिं च्वीक यंकल ।

थौं हानं थ्व दिन वल-थ्व भीगु प्रिय महोत्सव
स्वाँया पुण्ही, अनंलि हानं हल थःगु साथे जीवन-
दायक सन्देश ।

भी भारतवासीपिनि-विशेषयाना हिन्दूतय् प्रत्येक
दिने धार्मिक उत्सवया दिन दु । तः तः धंगु उत्सव
या नं कम मजू । तर थथ्ये मतीच्वकि ह्योवेका च्वंगु-
सिनाच्वंगु ।

खः—थौं यागु दिन यागु वृणित साम्राज्यवाद यागु
मखु—सिना वंम्ह सित लुमंकेगु खः । भीगु होली
वच्छंखलतायात स्वतन्त्रता समझे जुगा चवनेगु
भूल प्रथा खः । भीगु लक्ष्मी पूजा छें मितया तमासा
स्वेगु लीला खः । हानं भीगु अनेक व्रत ? न्हापांस्ये'
चले जुया वोगु धका संयम सम्झे जुया चवनेगु
भ्रम खः ।

थुलिमछि पर्वं याना सित म्वातनं स्वांया पुण्ही
यात भीसं मानेयाना चवनेमागुः आवश्यक । छाय ?

थुगु कारणं कि व दिने भीसं थः म्ह बुद्धयात
लुमंकेगु इच्छां । थुगु कारणं कि व दिने भीसं थःम्ह
बुद्ध यागु शिक्षा यात स्मरण यायगु इच्छां । थुगु
कारणं कि व दिने भीसं थःगु संस्कृति या प्रचारक
भिक्षु संघ पिनिगु मानसिक दर्शन यायगु इच्छां ।

हानं ? हानं थ्व हे खः कि व दिने थः म्ह बुद्ध
या नां काइपिं देश विदेशे च्वपिं करोडों नरनारी
पिनि साथे एकताया सूत्रं चीगु इच्छां ।

हानं ? हानं थ्वहेखः कि भीसं थः लोमना च्वंगु
जातीय उत्सव यात हानं थः यायगु इच्छां; तर वया-
सिकं भीत मागु थ्वकि भीसं गनं छ थासं च्वना
स्वांया पुण्ही यागु अमर वाणी श्रवण याय
फेके ।

छु भीपिं थुगु देँ गनं छ पुच च्वना हानं (श्रद्धा
पूर्वक) धाय्ला ?

बुद्धं सरणं गच्छामि

धम्मं सरणं गच्छामि

संघं सरणं गच्छामि

प्रतीक्षा

कन्ना चाय्पुसे च्वंगू उगू लँ
गबले गन व फुनाः वनी
स्यागु नुगःया 'कँ' लिक्काय्त
थौं हे छाय् छ हथाय् चाया ?

“जीवन यागु न्हूगु दिने”

नाप्प नापं दु दुर्बलता उगु
जन्म काछिया तप याः सां
ल्वीके थाक्वी तिनि वैगु 'अभाव'
लिमला फमया च्वाय् ज्वी मते छ

“जीवन यागु न्हूगु दिने”

स्वसापादा

श्री ईश्वरानन्द श्रेष्ठाचार्य

लयलय ताया च्वं दुःखया धाले
वासनाय् विष, आशाय् मि
सुखे नं व सिमिनौ दय्फु
चिह्लाय् दनाः छ छाय् हाला ?

“जीवन यागु न्हूगु दिने”

दाह खः तर सिच्चुसे च्वंगु
ज्वाला नं दुगु काःगु क्वाःगु
व खववे वे ब्यू, धरधर हाय्कि
वेब्यु खवबीनं, मेग अले
हथाय् मचासे बुलुं पलाः छथु,

“जीवन यागु न्हूगु दिने”

सुमेधं-तथागत

सुदर्शन श्रामणे

सुमेध

सुमेध धैम्ह छम्ह महाजन पुत्र खः । कर्मानुसार
छुं दिन लिपा वया मां-बौ परलोक जुया वसेलि
दुगु छेँ, बुँ, धन-द्रव्य फुक्कया भार वया
बोहले लात ।

छन्हु सुमेधं विचार यातकि-जिमि मां-बौपिसं

आपालं धन-द्रव्य मुक्का
तोतातुं वन । जिनं
छन्हुला अवश्य अथे हे
तोता वने मानि । यदि
अथेहे नांगा वया नांगां
तुं वनेमाल धाःसा
थुलि मछि धन-द्रव्यया
छु प्रयोजन जुल ?

ध्व धनला जिं
ज्ववा हे वनेमाः धैगु-
मती तथा “सुमेधया
छेँ लुँ, बोह, धन-
द्रव्यादि योम्हेसिया
यक यक्व काःवा”
धका त्वा-त्वाले, शहर-
शहरे घोषणा याकल ।

दान वीत वं थःगु

पिने च्वंगु लुखानिसेँ मू धुक्या लुखा थ्यं क चाय्का-
बिल । पल्लु लिपा सुमेधया छेँ छगू अपूर्व दान-शाला
बनेजुल । गरीवपिनं सुमेधया धन द्वारा तःमिजुल ।

सुमेधं धन-द्रव्य फुक्कं दानवी धुंका ऋषि-प्रव्रज्या
जुया हिमालये वनां ध्यान या वन । छुं समय लिपा
फलस्वरूप “अष्ट समाप्ति” ध्यान प्राप्त जुल ।

छन्हु थःगु ध्यान द्वारा आकाशे विचरण याना
च्वन । ब्रह्मा ववं सुमेधं छथाय् इमूतथेँ मनूत ज्या
याना च्वंगु खन । सुमेध आकाशं क्वहाँ वया ज्या
याना च्वं पिके न्यन—छाय्, थौं छिपि थन साप
लिमलागु छांतं सास हे ल्हाय् मलाथेँ च्वंक हानं
सहर्ष पूर्वक ज्यायाना च्वनागु ?

“आर्य्य ! थौं थन
तथागत विज्याईगु
वकिं थन जिमिसं लुँ
सफा याना च्वनागु ।”

सुमेध तथागतया
नां न्यना न्हापां
छकोला छक पडे जुल ।
अहो ! तथागत विज्या-
ईगु, अहो !! तथागत
विज्याईगु धैगु शब्द हे
वया मने दोहरे जुया-
च्वन । पिने वैगु ख्वाले
स्पष्ट जुईक आश्चर्य
रेखा सी दै च्वन ।

× × ×

सुमेध भ्यातनाले

गोतुला मिखाकना

तथागत

तथागतपाख स्वया वं विचार याना दृढ संकल्प
यात—“यदि जिगु इच्छा दुःसा जि आःहे
सर्व चित्तमलं मुक्त जुया भिक्षु जुया थुपि प्यंगु
लाख क्षीणाश्रवपिनि संघे द्वाहांवनेफु । तर जित
थथे जुईगु इच्छा मदु । जिगु निर्मित ध्वहे
जक योग्य ज कि ध्वस्पोलं थें उच्चम बुद्धत्व पदयात

प्राप्तयाना मानवसमूह व देवता पिन्त धर्मरूपी द्वंगाय
तया संसार रूपी समुद्रं पार तरे याय् धुंका तिनि जि
परिनिर्वाण प्राप्तयाय् ।”

दीपङ्कर तथागतं सुमेधया छर्चो फुसे च्वना मणित्थे
जागु मिखा कना भ्यातनाले गोतुला च्वंम्ह सुमेध
यात स्वैबिज्यात । हानं, थ्व तपस्वी बुद्ध पद प्राप्तयाय्गु
निम्ति दृढ संकल्प याना च्वन । थ्वइगु इच्छा पूर्ण जुई
कि जुईमखु धैगु भविष्यया खँ बिचार यानास्वया
बिज्याना सिलकि थ्व प्यंगू असंख्य व लाख कल्प
लिपा गौतम धैम्ह बुद्ध जुई । तथागतं थुलि भविष्यया
खँ बिचार याय् धुंका भिक्षु पिनि पाखे स्वया धैबि-
ज्यात—“भ्यातनाले गोतुला च्वंम्ह तपस्वीयात
द्विमिसं खंला ?”

“खना, भन्ते !”

“भिक्षुपि ! थ्व तपस्वी बुद्ध पदया निम्ति दृढ
संकल्प याना च्वन । थ्व यागु इच्छा प्यंगू असंख्य व
लाख कल्प लिपा पूर्ण जुई । अबले वैगु नां गौतम
जुई । थ्वया निवास स्थान कपिलवस्तु धैगु नगर जुई ।
मायादेवी धैम्ह मां, शुद्धोदन धैम्ह बाँ जुई । उपतिष्य^१
धैम्ह प्रधान शिष्य, कोलित^२ थैम्ह द्वितीय शिष्य,
आनन्द धैम्ह उपस्थापक जुई । हानं खेमा धैम्ह
प्रधान शिष्या उत्पलवर्णा धैम्ह द्वितीय शिष्या जुई ।
ज्ञान प्राप्तया निम्ति गृहत्याग याना खुदँ तक दुष्कर
तपस्या याई । न्यग्रोध वृक्षया क्वे सुजातां बीगु खीर
ग्रहण याना नेरञ्जन नदी वना भोजन याना बोधिमण्ड-
पे थ.हां वना वंगलसिमा या क्वे बुद्धत्व प्राप्तजुई ।”

सुमेध तपस्वी थःगु इच्छा सम्पूर्ण जुई धैगु न्यना
संतुष्ट जुल । अन मुना च्वंपि मानवपिसंनं थ्वखँ
न्यना धाल “सुमेध तपस्वी बुद्ध-बीज बा बुद्ध-अङ्कुर
खः । गथे मनुतेसं न्होने च्वंगु घाटं समुद्र पारयाय्

मफुसा क्वे च्वंगु घाटं समुद्र पारयाई अथेहे यदि
जिमिसं दीपङ्करया शासने कुश क्षीणयाना मार्ग-फल
प्राप्तयाय् मफुसा छलपोल बुद्ध जुईबले छपिनी सन्मुखे
मार्गफल प्राप्त याना काय् फेमां ।”

प्यंगू असंख्य व लाख कल्प लिपा :—

महामायादेवी कपिल वस्तुनं देव दह वनेत वन ।
देवदह मध्यंवं लेँ बिचे लुम्बीनि^३ वने शाल धैगु
वृक्षया क्वे स्वांया पुण्ही शुक्रवार खुनु सिद्धार्थ जन्म
जुल । सिद्धार्थ जन्म जूगु शुद्धोदनं सीवं शुद्धोदन महा-
राज थः परिवारपि सहित ँगु लुम्बीनि उद्याने थ्यंक
वल । अनं महामाया व सिद्धार्थ आदी सकसितं थःगु
राजधानी कपिल वस्तुली तुं लित च्वना यंकल ।

सिद्धार्थ स्त्रीनिगू महालक्षणं सम्पूर्ण । वयागु उगु
महालक्षण स्वयाहे शुद्धोदन महाराजया आचार्य
कुमारयात नमस्कार यात । थः गुरुम्हं वन्दना यागु
खना शुद्धोदनं थःम्हंनं पुत्र वन्दना यात । थ्व शुद्धोदन
महाराज या प्रथम बार पुत्र वन्दना खः । हानं
आचार्य वैगु लक्षण स्वया बुद्ध कि चक्रवर्ती जुई धका
भविष्यवाणी यानावन ।

पुत्रोत्पत्ति यां न्हेनु लिपा महामायादेवी सदांया
लागी मनुष्यपिके बिदाक्या त्रायतिस देव लोके
सन्तुसित देवपुत्र जुया जन्मकावन ।

सिद्धार्थ मर्चानिसें एकान्त प्रेमी, चिन्ताशील,
उद्योगी तथा ध्यानी । उकिं राजा शुद्धोदन थः पुत्रया
स्वभाव खना छेँ पिहा वनी चक्रवर्ती मजुई धका
साप गया !

छन्हु न्हापाया थिति अनुसार जुजुं कृषक ज्या
या वं बले सिद्धार्थ यात छमा सिमा क्वे पालं ग्वया
दुने तया बिचा याइपि तुतुमापि नं तया सकलें वनां
ज्याय् लहर या वन । सिद्धार्थयात बिचा याय्त तै

३—रुम्न देई नौतनवा स्टेशन (O. T. R.)

लगभग प्यक्वे पश्चिम पाखे ।

१—सारिपुत्र

२—मौद्गलायन

तःपिनं सिद्धार्थं यात त्वता पलखपिने स्वय् धका वन । लहर हे उषिं भूले जुया सिद्धार्थं यात लवमंका स्वया हे च्वन । थुखे सिद्धार्थं थःगु शरीर यात सीघायाना बजासन याना ध्याने मग्न जुयाच्वन ।

तुतुमापिं वया स्वः व बले सिद्धार्थं मर्चानिसें ध्याने मग्न जुया च्वंगु खना छक पड़े जुयाच्वन । पलखलिपा थ्वखँ शुद्धोदनया न्हाय्पने थ्यं वन । अले ज्या याना च्वपिं सकसियां न्हाय्पने थ्यन । सकलें वया स्वः व बले सिद्धार्थं यागु उगु आचरण खना सकलें अचम्भं जुया अहो ! अहो !! धैगुशब्दं आकाश गुञ्जे जुल । थुबलेनं थः पुत्र यात शुद्धोदनं दुतीय बार पुत्र वन्दना यात ।

बुद्धत्वप्राप्त

खुदँ तक दुष्कर चर्या याना थःगु शरीर क्लान्त जुई धुं कल तर उकिंनं सफल जुई धैगु विश्वास हे नं दूर हटे जुयावन । “सफल जुईगु छु मार्ग” धैगु प्रश्ने हे सिद्धार्थया मने जप जुयाच्वन । विचारेवल “शरीरयात अति कष्ट बिया जकला थ्व जिगु ज्या शिद्ध जुईमखु” अले वं थ्व हे विचारे अन्न ग्रहण याय्गु शुरुयात । जब सिद्धार्थं अन्न ग्रहण याय्गु शुरुयात अबले हे वस्पोलया सेवाय् च्वना च्वपिं न्याम्ह भिक्षुपिनी परस्पर थथे खँ जुल—“आः धाःसा सिद्धार्थं बुद्ध जुई मखुत छाय् धाःसा खुदँ तक दुष्कर—चर्या यातंला बुद्धत्व प्राप्तयाय्मफु आ भिक्षान्न ग्रहण याना गन ? नांनं मदु” नुं किपिं थ्वया थाय् च्वनां छुं ज्या सिद्ध जुई मखुत धका अविश्वासया कारणं निराश जुया सारनाथ^४ पाखे वन ।

+ × ×

^४ बनारस स्टेशन करीब पांच (५) मील दूर पूर्व व उत्तर या कुने ।

“चाहे जिगु क्वें, नशा हे बाकि मलयने मां चाहे शरीर या ला, हि हे सुखे जुईमा सम्यक सम्बोधि प्राप्त मयासें थ्व आसनं दने मखु धका दृढ़ अधिस्थान याना वंगल सिमाया क्वे बजासन याना फेटुन बिज्यात ।” न्हाप्यां मारगण यात सम्पूर्ण रूपं त्याका लिपा थःगु मन यात त्याका उगु वृक्षया क्वे स्त्री न्यादँ या वैषे वैशाख पुर्णी बुद्धवार खुनु बुद्धत्व प्राप्त याना बिज्यात ।

धर्मचक्र प्रवर्तन

गुपिं अविश्वासया कारणं निराश जुया वपिं पञ्चवर्गीं भिक्षुपिं गन च्वना च्वंगुखः अन धर्मचक्र प्रवर्तन याना उमित सुमार्गे लाकेया निमित्त सारनाथ (बनारस) थ्यंक बिज्यात ।

इमिसं बुद्ध बिज्यागु खनेवं थितिं थितिं खँ लहात खँला ? तप भ्रष्टम्ह श्रमण वल । म्हीसँ वैत न्हापाथें छुं आदर सत्कारादि याय् मखु न्हे ?

जब भगवान बुद्ध क्रमशः इपिं च्वना च्वंगुया आस-पासे थ्यन अबले उमीगु सल्हा फुकं भ्रष्ट जुल । उमीसं छम्हसे छगू छम्हसे छगू याना माःगु आदर सत्कारादियात ।

पञ्चवर्गीं भिक्षुपिसं आयुष्मान धका सम्बोधन याना खँ लहात । तथागतं धैबिज्यात—भिक्षुपिं ! तथागत धैपिन्त आयुष्मान^५ धका सम्बोधन याय् मज्यू ।

थुगुरूपं उमिगु अन विश्वास यात दूर हटे याना उमिगु चित्त परिशुद्ध याना आषाढ़ पुर्णि शनिवार खुनु धर्मचक्र पर्वतन याना बिज्यात ।

“द्वेमे भिक्खये ! पब्व जितेन अन्ता न सेवि-तब्बा ।” भिक्षुपिं ! प्रवजित धैपिसं हीनगु थ्व निगू सेवन याय् मज्यू ।

^५ थकालिम्ह भिक्षुं कका लिम्ह भिक्षुयात संबोधन याईगु शब्द ।

“कामेसु काम सुखलि कानु योगो, अत्त किल मथानु योगो ।” पञ्चकाम विषये लिप्त जुईगु, शरीर यात कष्ट पीडा बीगु । थ्व निगू मार्ग यातनं त्याग-याना तथागतं बिचे च्वंगु मध्यम मार्ग गुगु रागादि अग्नियात शान्त याईगु मार्ग-धर्म यात आविस्कार यानागुखः ।

गुगु मध्यम मार्ग ?

“(१) सम्यक् विचार, (२) सम्यक् संकल्प, (३) सम्यक् वाणी, (४) सम्यक् कर्म, (५) सम्यक् आजीव, (६) सम्यक् व्यायाम, (उद्योग), (७) सम्यक् स्मृति, (८) सम्यक् समाधि ।”

महापरिनिर्वाण

पञ्चनेत्र^६ म्ह भगवान बुद्ध पीन्यादँ तक देश-देशो, गां-गांमे, निगम निगमे हानं स्वर्ग व मनुष्य लोके भ्रमण याना लोक हित याना, लोक सुख याना, क्लेशं मुक्त जुईगु अमृतोपदेश बिया कुशीनगरे^७ मल्ल पिनीगु शालवने थ्यंक बिज्यात ।

शालवने श्रेष्ठगु निमा शाल वृक्षया बिचे भगवान बुद्ध मृत्यु शय्याय बिज्याना च्वंगु बखते आनन्द गुम्ह भगवान बुद्धया मुख्य उपस्थापकं भगवान याके थये न्यनः—

भन्ते ! न्हापा आपालं भिक्षुपि बर्षावास सिधेका तथागतया दर्शन या वै । एपिं भिक्षुपित तथा जित तथागतया दर्शन याय्गु व सेवा टहलयाय्गु सु-अवसर प्राप्त जू । तथागत परिनिर्वाणं लिपा न भिक्षु-पिन्त न जित तथागतयागु दर्शन याय्गु प्राप्त जुई, न सेवा याय्गु !

हे आनन्द ! तथागत मदुसां तथागतं कंगु धर्म यात बाँलाक विचार याना सीकि । तथागत परिनिर्वाणं लिपा नं श्रद्धावान उपासक, उपासिका, भिक्षु, भिक्षुणीपिं प्यंगू उत्तम दर्शनीय स्थान दर्शन यावै ।

६ मंसचक्षु, दिज्यचक्षु, प्रज्ञाचक्षु, बुद्धचक्षु, समन्तचक्षु ।

७ कसया, जिला देवरिया (उत्तर प्रान्त) ।

व प्यंगू छुछु धाःसा ?

- (१) लुम्बिनी, गन तथागत जन्म जूगुस्थान ।
- (२) बुद्धगया; गन तथागतं अभिसम्बुद्ध ज्ञान प्राप्त यागु स्थान ।
- (३) सारनाथ; गन तथागतं धर्म चक्र चाहिका बिज्यागुस्थान ।
- (४) कुशीनगर; गन तथागतं अनुपादिशेष निर्वाण जुईगु स्थान खः ।

× × ×

आनन्द ! न्हापां तुं मधयाला जिं ? “पियेहि विष्प योगो दुक्खो=प्रियपिं नाप बाया च्वनेमालीगुनं दुःख ।” छाय् शोक याना आनन्द ! छं तथागत-या दीर्घ कालतक सेवा याना अपार पुण्य सञ्चय यात । याकनं राग, द्वेष, मोहं मुक्त जुईगु सो । अप-शोच याय् मते ।

+ + +

“भिक्षुपिं ! यदि छिमित छुं प्रकार या बुद्ध-धर्म या बारे शंका दनिसा न्यं । आतक लानि, समय दनि । हानं लिपा सिति तथागत जीवित बले शंका मिटे मयाना धका पश्चाताप चाय् म्वाक ।

भिक्षुपिं फुक्कं चुप जुयाच्वन । छु विषये सुनानं प्रश्न मया ।

“भिक्षुपिं ! छिमित धया कि—संसारे बने जुगु फुक्क चीज नाशवान खः । बाँलाक अप्रमादं पूर्ण जुया च्वं ।”

थुगुरूपं तथागतं अन्तिम समयेतकं अमृतोपदेश बिया मङ्गल बार खुनु लोकया प्रदीप शान्त जुया अनुपादिशेष निर्वाण जुया बिज्यात ।

बुद्ध सरणं गच्छामि
धम्मं सरणं गच्छामि
संघं सरणं गच्छामि

भगवानया दिन चर्या ≡

भिक्षु धर्मरत्न एम्० ए०

धर्मोदय, सम्पादक जुं वैशाख अंक या लागी लेख छगू पवनाहःगु लिं वैशाख अंक यात लवेक अङ्गुत्तर निकाय अट्टकथाय् च्वंगु भगवान बुद्धया दिन-चर्याया सारांस बिया हया ।

धर्मोदय पाठक-पाठिका वर्गपिसं जकमखू कि नेपाल वासी सकल सज्जन पिसं थुकिं लाभ उठेयाई घयागु पूर्ण आशा दु ।

भगवान बुद्धया दिनचर्याया अनुसार वस्पोलया न्हि न्हि सिया ज्या न्यागू भागे बिभक्त जूया च्वंगु दु । व थथे :—

(१) पुरेभत्त किच्च अर्थात् प्रातःकाल लासां दसें नसें भोजन याय्गु समय तक्या ज्या ।

(२) पच्छा भत्त किच्च अर्थात् भोजन सिध सें नसें याय् मागु ज्या ।

(३) पुरिम याम किच्च अर्थात् चान्हे सिया प्रथम प्रहरया ज्या ।

(४) मज्झिम याम किच्च अर्थात् चान्हे सिया मध्यम प्रहरया ज्या ।

(५) पच्छिम याम किच्च अर्थात् रात्रोया अन्तीम प्रहरया ज्या ।

थौं कने यागु घडिया हिसाबं भगवान बुद्ध साधारणतः प्रातःकाल ३, ४ बजेया बिचे शयना सनं दनां बिज्याइ । हानं प्रातःकालया ज्या सिधेव ध्यान वस्थित जुया बिज्याई । गबले तक भिक्षायानिम्ति बिज्याय्गु समय जुईमखु अबले तक दनां बिज्याई मखु ।

भिक्षा चारिकाया समय जुईव भगवान पात्र चीवर धारण याना गबले भिक्षसंघपिं नाप गबले याकचा भिक्षाया निम्ति पिहां बिज्याई । भिक्षाया समये मनूतेसं भगवान बिज्याईगु प्रतिक्षा याना

चवनी । गुलि गुलि सिनं भगवान सहित भिक्षुसंघ पित्त यथा-शक्ति च्याम्ह, मिम्ह, नीम्हेसित थःथःगु छें निमन्त्रणा याना भोजन याकी । गबले स्वयम् भगवानं निमन्त्रणा स्वीकार याई । तर वस्पोलया भिक्षा पवना भोजन याय्गु हे आपालं प्रसन्न जू । भिक्षा बिज्याइ बले भगवान, धनी, गरीब, तःधं, चीधंया बिचार मयासे शुरूनिसें अन्तिम तक छेंखा पत्ति दना बिज्याई । भिक्षुपिनीनं थथे हे प्रसन्न जू ।

छन्हु भगवान बुद्ध छेंखा पत्ति भिक्षा पवं पवं छम्ह बूढिम्ह चण्डाल स्त्रीया भोपडी चिया न्होने दना बिज्यात । बूढि अचम्भ जुल । व अभागिनीं नं लुखाय् भगवान बुद्धं पलातै बिज्यागु खन । वैके छपा महि सिबाय् मेगु छुं बीगु चीज मदु । जब भगवान दनां हे बिज्याना चवन अले वं साप मझाला पात्रे वहे महि तैबिल । चाण्डालनीं जुयानिम्ति वैगु मने शंका जुल । भगवानं जिगुमहि भपाबिज्याइला विमज्याइलाखें ।

भगवान बुद्धं वैगु मन यागु खं सीका वैगु शंका दूर हटे याय्यानिम्ति समीपे च्वंगु सिमाया क्वे च्वना उम्ह बूढि व्यूगु महि भपाबिज्यात । चाण्डालनी थव खनां हर्ष जुगुया सिमाना मन्त । उगु वैगु सौभाग्यया दिन खः ।

निमन्त्रणा दुखुनु भगवान बुद्ध उगु छें भोजनया बिज्याई । अबले अन भोजन धुंका छुं न छुं उपदेश अवश्य याना बिज्याई । गुकियात 'भुक्तानु मोदन' धका धाई । भगवान बुद्धया शिष्य पिनिनं थव नियम खः । व नियम थौं तक नं दनि । थुगु प्रकारं भगवान या भोजनया समयं न्हापायागु ज्या जुल ।

विहारे ल्याहां बिज्याना फुक भिक्षुपिं मुनां च्वंगु उपदेश भवने वस्पोल बिज्याई । अन वस्पोलं भिक्षु पित्त धर्मोपदेश याना बिज्याई ।

“भिक्षुपि ! संसारे बुद्धपि उत्पन्न जुईगु दुर्लभ । मनुष्य जन्म जुईगु दुर्लभ । मनुष्य जन्म जुयानं श्रद्धा सम्पत्ति देकेगु दुर्लभ । श्रद्धादयानं प्रव्रजित जुईगु दुर्लभ । प्रव्रज्या नं प्राप्तजुई हानं वयासिकं सत्य धर्म न्यनेगु प्राप्त जुईगु दुर्लभ । उकिया निमित्त हे भिक्षुपि ! अप्रमाद जुयाच्चं ।”

थुगु प्रकारं उपदेशयाना विज्याई । यदि सुं भिक्षुया धर्म सम्बन्धी छुं शंका जूसा वं उकीयात भगवान बुद्धयाके न्यना निवारण याई । उगु हे समये गुलिं गुलिं भिक्षुपिसं भगवान याके कर्मस्थान भावना कया गनं एकान्त स्थाने च्वं वनी ।

वयां लिपा आधा घण्टाति विश्राम याना विज्याई । विश्राम याय् धुंका भगवान हानं उपदेश-भवने विज्याई । थ्व समय विशेषरूपं भगवान बुद्धया गृहस्थ शिष्यपिं वस्पोल यात दर्शनार्थ यावैगु खः । कुशल बार्ता सिधेका वस्पोलं उमिगु निमित्त यथोचित्त छुं न छुं उपदेश याना विज्याई । छुं प्रश्नोत्तर नं जुई । थ्व उपदेश न्यना मनुतेत थुलिं प्रभाव पड़े जुई कि आपालं याना वस्पोलया शिष्य जूवनी । थ्व भगवान बुद्धया भोजनांतरया ज्या जुल ।

सन्ध्यासमये स्नान गारे विज्याना वस्पोल स्नान याना विज्याई । गुगु समयेतकया भित्रे आपालं तापाक च्वना च्वंपिं पिनेयापिं भिक्षुपिं वस्पोलया उप-

देश श्रवण याय्त वैचवनी । रात्रिया प्रथमयामे भगवान बुद्धं पिनें वोपिन्त उपदेश बिया विज्याई । थ्व रात्रीया प्रथमयामया ज्या जुल ।

थ्वयां लिपा देवतापिनी पाः वै । भगवान बुद्ध केवल मनुष्य पिनी जक उपदेशक मखु । देवतापिनी नं उपदेशक खः । रात्रीया लगभग निगु घण्टा ति उमीत उपदेश बीगुली समय ड्यतीत याना विज्याई । थ्व भगवान बुद्धया रात्रीया मध्यम प्रहरया ज्या जुल ।

रात्रीया स्वंगूगु यामे हानं स्वंगू भाग दू । न्हाप्पां यागु भागे वस्पोल चंक्रमण याना विज्याई । निगूगु भागे निहच्छि यागु थके जूगु दूर याय्गु निमित्त आराम याना विज्याई । स्वंगूगु भागे दना हानं संसारे प्राणिमात्र यात थःगु ज्ञान चक्षुं स्वया थ्व खें विचार याना विज्याई । थौं सुसु सत्यमार्गे वैगु सम्भावना दु । गबले गबले केवल छम्ह सिया उपकारया निमित्त वस्पोल आपालं तापाक नं विज्याई ।

ऋतुया अनुसार थ्व कार्य क्रमे भतीचा पाय्फु । उदाहरण थथे-वर्षा ऋतु स्वला-प्यला छमू हे स्थाने वस्पोल निश्चित रूपं च्वना विज्याई । उगु समये वस्पोल थःगुनिवासस्थानं आपालं तापाक विज्याई मखु । बाकि च्याला लोक कल्याणार्थया निमित्त चारिका याना विज्याई ।

“ये धम्मा हेतुपभवा, तेसं हेतु तथागतो आह । तेसञ्च यो निरोधो एवं वादी महासमणो ।”

गुगु (जाति जरा व्याधि मरण आदि) धर्म खः । व फुकं हेतुं (= तृष्णां) दयावोगु जुल । वहे हेतु यात तथागतं कनाविज्यात । हानं उकियात निरोधयायेगु (आर्य्य अष्टाङ्गिक मार्ग) नं क्यना विज्यात । महाश्रमण थर्थि न्यागु वादीम्ह खः ।

धम्मपद अट्टकथा ।

सहयायुग्या सहश्रगुण ≡

बुद्धघोष भिक्षु

न्हापा काशि देशे ब्रह्मदत्त धैम्ह छम्ह जुजु दु,
वजुजुया सल किसि रथ सेना धन फुकं परिपूर्ण जुया
च्वन, हानं कोशल देशे दीघित धैम्ह जुजु दु, व जुजुया
धाःसा ब्रह्मदत्त जुजुया सिकं हरेके दुर्बल । अकिं ब्रह्मदत्त
जुजुं कोशल जुजुया देशे हम्ला यात, तर कोशल जुजु
मलवास्वे राजपाट फुकं तोता रानी छम्ह ज्वना बिस्यु-
वन । बिस्यु वना थः शत्रु जुजुया देशे छम्ह कुम्हाया
छें सन्यासीया भेषं च्वं च्वन । छुं काल लिपा
रानीया गर्भ दत्त, गर्भवती रानीया चतुरङ्गिणी सेना
सजे धजे याना तःगु स्वेगु हानं तलवार सिलागु लः
त्वनेगु थथे तृष्णा जुल । व खँ थःम्ह स्वामीयात कन,
जुजुं धाल-रानी मीगु विपत्ति छं खना च्वंगुहे
दु, थन्यागु अवस्था छंगु इच्छा गथे याना पूर्ण
याना बीगु ।

भोस्वामी ! यदि थ्व जिगु इच्छा पूर्ण मजुल धाःसा
जिगु प्राण लेनि मखु धका सीकि । उगु अवस्थाय्
काशीराजया पुरोहित कोशल जुजुया त्वाय् जुया-
च्वन । जुजुं जिम्ह त्वाय् नं जिगु आपत् तरे याना
बीला धैगु आशां त्वाय् याथाय् वना व खँ फुकं कन,
कन्हे खुनु थः त्वाय् या कलायात छको सोनि वल । खने
साथ “कोशलराज कोखे दु ! कोशलराज कोखे दु !!”
धका खुशी जुया तःतः सकं हाल, अनंलि धाल - देवी
छिसँ छुं धम्हा काय्म्बा, छिगु इच्छा जिं फुकं पूर्ण
याना बी थथ्ये धया महारानी यात शान्त्वना बिया
ल्याहाँ वन ।

पुरोहित काशिराजया थाय् वना थथ्ये धाल
“महाराज कने यागु साइते सुथ न्हाप्पां सारा सेना
सजे धजे याना अस्त्र शस्त्रं सुसज्जि याका मैदाने
खड़ायाना हानं तलवार लखं सीकल धाःसा
साप भि ।”

काशिराजं नं पुरोहितं धाःगु खँ सेनापतियात
सःता न्यंकल । कन्हे खुनु सेनात सामेल जुल, तलवार
लखं सिल, रानीया इच्छा पूर्ण जुल ।

लां पूर्ण जुस्येलि महारानिया पुत्र छम्ह जन्म जुल,
व मचायात “दीर्घायु कुमार” धका नां छुत, दीर्घायु
कुमार शुक्ल पक्षया चन्द्रमा थें दिनपर दिन बढे
जुया वल । मचा साप हे तीक्ष्ण बुद्धि दुम्ह जुया
च्वन, वं गुगु वने माःगु विद्या खः उगु विद्या याकनं
सय्का काल, तर मां-बौ यात धन्दा बढे जुया वल,
ध्व मचा यागु कारणं जिमित छुं विघ्नला मज्जीला
धैगु विचारं दीर्घायु कुमारयात सहरं पिने छथाय्
ते यंकल । गथेः गथेः जुजु व रानि कुम्हाया छेच्वना
च्वंगु नौ छम्हसिनं सीकल । व नौ न्हापा कोशल
जुजुया थाय् हे नोकरी याना च्वम्ह खः । न्हापायागु
खँ छुं विचार मयास्ये ब्रह्मदत्त जुजुयाथाय् वना
कोशल जुजु व रानी कुम्हायाथाय् दुगु हाल कँवन ।
ब्रह्मदत्त जुजुं उघ्रिमे सिपाहि तय्त सःता थथ्ये
हुकुम बिल, “इमित सँ मोडे याना पाता कसेयाना
नाय्खि बाजं थाना सडकं-सडके, दुवाटं-दुवाटे, यंका
नगर या दक्षिण द्वारं यंका प्येगु टुका याना प्येगु
दिशाथ् होलावा धका हुकुम बिल ।”

हवस् देव, धका सिपाहितय्सं जुजु व रानीयात
प्यपुंक पाता कसेयाना सँ मुडेयाना नाय्खि बाजं
थाना सडकं-सडके, दुवाटं-दुवाटे, यंका च्वन, उगुहे
बखते दीर्घायु कुमार नं मां-बौपिनिगु दर्शन मजुगु
ताकाल दत्त धका दर्शन याय्त वया च्वंगु, थुखे
मां-बौ पिन्त अथे याना यंका च्वंगु खं भले तस्सकं
अपशोच यात । बुद्धिमानम्ह मचा थःगु दुःखयात
प्रकाश मयासे लस्करया अन्तरगत जुया मां-ब्वा
यागु विपत्ति सोया च्वन, जुजुं थः पुत्र यात खन,

खने साथ “तात दीर्घायु छं तः धं चीधं यागु वास्ता
तया च्वने मत्य, हानं वैरी वैरीयात शान्त यायगु
खेमत्ये, अवैरी हे वैरी यात शान्त यायगु सो।” थुगु
रूपं बारम्बार धयाच्वन । यंका च्वपि सिपाहितयसं
थ्व जुजुं स्वैत खं कना च्वंगु ल्या ! हानं थ्वया
काय गन दु, सीत्योगुलि वें ला मजूला ? जुजुं
घाल—जि वें मजू जिगुखं अन्याम्ह हे बुद्धिमानं जक
सीका थवीका काई । आखिरे जुजु व रानी यात दक्षिण
द्वारं यंका प्येकू टुक्रा याना प्यंगू दिशाय होला छोट,
प्येम्ह न्याम्ह सिपाहित पहरा तथा बाकि फुकं ल्याहा
वल । दीर्घायु कुमार नगरे वन । प्येगः न्यागः सिसी
ऐला कया हल, पाच्वना च्वपि सिपाहिं तयूत माने-
याना त्वंकल । अयूलाखं मस्त जुया सिपाहित
खं थूखे बेहोश जुया ग्वारा तुल । उथाय दीर्घायु
कुमारं थः मां-ब्रा यागु वां छोयातःगु शरीरया टुक्रा
फुकं जम्मा याना चित्तायूतया अग्नि संस्कार याना
प्रदक्षिणा याना ल्याहांवन ।

उगु फुकं घटना ब्रह्मदत्त जुजुं कःसि च्वना
च्वंगु वखते खंगु जुया च्वन । ब्रह्मदत्त जुजुया मने
दुःख ताल । थुलि मद्धि जि मनूत दु, सुनानं हे छुं
खबर व्यूवोगु मखु । पका व कोशल जुजुया थःला-
म्हखः । अहो ! जिगु अनर्थया निमित्त मखा सुनानं
जित छुंधाः मवोगु !

थुखे मचा जङ्गले वना प्वा जायूक खोल, अनं
वया ब्रह्मदत्त जुजुया हाथिसारे वन । अनया
मागः जुया च्वंम्ह किसी मागः याथाय
वना धाल—गुरु छपिथाय च्वना जि शिल्प स्यनेगु
इच्छा दु । किसि मागः नं सहर्ष पूर्वक स्वीकार
यात । कुमार सुथे यागु पहरात दना सितार थाना
उकिया स्वरं मधुरं म्ये हालीगु जुया च्वन ।
छन्दु जुजुया न्हापां न्हालां चाल दीर्घायु सदांयाथे
म्ये हाला च्वन । जुजु उकी मग्न जुया न्यना च्वन ।

लिपा जुजुं नोकर छम्हे सित न्यके छोट, व म्ये हाम्ह
मचा सुख ? स्वायवा हुं ।

महाराज फलाम्ह किसिमागःया शिष्य खः अथे
जुसा वैत जिथाय च्वनाहकिसा । हवस् महाराज धका
सःतवनः । दीर्घायु कुमार नं वल ।

जुजुं कुमार याके न्यन—सुथे यागु पहराय दना
मधुर स्वरं म्येहालाम्ह छला ?

कुमारंघाल-खः महाराज ।

जुजुं घाल-आः नं छको हासा ।

हवस् महाराज ! धका जुजु यात खुशी यायगु-
लागी कुमारं न्हापाया सिकं बांलाक सितार थाना
म्ये हाल ।

जुजु खुशी जुया घाल कुमार छ जिथाय च्वं ।

कुमारं घाल—हवस् महाराज ।

ता मदुवं हे कुमार दीर्घायुया सेवा व आचार
विचारं काशिराजया विश्वासपात्र तथा हित-चित्त
मिलेजूपि पासापि मध्ये छम्ह जुल ।

छन्दु काशिराज शिकार भित्ते त वन । रथ हांके
यायगु ज्या दीर्घायु कुमार यात बिल । वं थन्यागु
नकसां रथ हांके यात कि सैन्य हे छखेला वन । ताउ-
बीक रथ ब्राकायंकाच्वंगुलि जुजु थके जुल । जुजुं
रथ दिकि धाल । बल कुमारं रथ दिक्कल ।

जुजुं—कुमार जि तसकं त्यानुल विश्राम छको
यायगु इच्छा जुल ।

कुमारं—हवस् देव धका जुजु यात रथं ककाल ।

छगु थासे फेतुत, जुजु कुमारया मुके छर्थो
दिका आराम काल । थाकेजुगुलि उग्रिमे अनसंतु
न्हो वेका च्वंगुखना दीर्घायु कुमारं मती तल, थ्व
जुजुं मखुला ? जिमित अनर्थ यागु । थ्वं
जिमिगु देश लाका काल, हानं सरु, किसि, रथ,
सेना, खजाना आदि फुकं लाका काल । उलिजक
यानां मगा थ्वं जिम्ह मां-ब्रौ पित्त दुवाटं-दुवाटे

यंका वेइज्जत याना आखिरे अत्याचार पूर्वक स्याना बिल । उकिया बदला काय्गु मौका थ्व हे मखुला ?

थथे मती तथा स्याय्त तलवार नं पिकाल बौन धाः गु खँ भस्सक लुमनावल । “पुत्र दीर्घायु छं तःधं चीधं यागु वास्ता तथा च्वने मत्ये, बैरी यात बैरी शान्त याय्गु स्वेमत्ये । बैरी यात अवैरी शान्त याय्गु सो ।” बौयागु थ्व अन्तिम वचन वैगु हृदयले गाड़े जुया च्वंगु दु । बौ यागु वचन यात शिरोपर याना थःके वोगु क्रोध यात शान्त याना छोट । तलवार नं म्याने दुत छोट । न्हापा यागु खँ छको छको लुमंकोगु स्याय्त तलवार पिकाइगु । हानं बौ यागु अन्तिम वचन लुमसेवेव क्रोध शान्त जुईगु । थुगु रूपं स्याय्त तको मझि तलवार ह्योन ।

जुजु आका भाकां दन, जुजु न्ह्यलं दना वोगु खना महाराज यात छुजुल धका कुमारं न्यन ।

जुजुं धाल—युवक ! थौं जित कोशल जुजुया काय् दीर्घायु धैम्ह सिनं निकू टुक्रा ज्वीक पाला बिल धका म्हन । अकिं जि ग्याना न्ह्यलं चाल धका ।

उलि धाय्मात्रं दीर्घायु कुमारं देपागु लहाटि सँ ज्वना, जवगु ह्हाटि तलवार ज्वना “कोशल जुजुया काय् दीर्घायु धैम्ह जि हे खः । छं जिमिगु सल किसि, रथ, सेना, देश, खजाना आदि फुकं लाका काल । उलिजक मखु जिम्ह मां-बौ पिनत वेइज्जत याना अत्याचार पूर्वक स्याना बिल । उकिया बदला काय्त हे जि छन्त थन हईगु खः ।”

थ्व खँ न्यना जुजु दीर्घायु यागु पाली ग्वारा ग्वारा तुला धाल । पुत्र दीर्घायु छं जित जीवदान व्यु ; पुत्र दीर्घायु छं जित जीव दान व्यु ।

कुमारं धाल-जिला छंत जीव दान बी, छं जित जीवदान बीला ?

जुजुं धाल—यदि जित जीव दान व्युसा अवश्य जिनं छंत जीवदान बी ।

परस्पर जीवदान बीगुली ह्हा मिले यात । हानं द्रोह मयाय्गु सत्य कराल यात ।

जुजुं धाल—कुमार रथ हाँकेया ।

कुमार—हवस् देव ! धका रथ हाँके यात । थुगुरूपं रथ हाँके यातकि तुरन्त हे सैन्यपि दुथाय् थयंके यंकल । सैन्य सहित जुजु देशे ल्याहांवल । मन्त्रि, भाइ भारदार, सिपाहि फुकं सामेल याकल । भो मन्त्रि भाइ भारदार पि ! थन छिमिसं सुनानं कोशल जुजुया काय् यात खंसा वैत छुया याय्गु ?

गुम्हे सिनं धाल, महाराज जि वैगु छयों ध्यने, गुम्हेसिनं धाल, महाराज जि वैगु ह्हा ध्यने, गुम्हेसिनं धाल, महाराज जि वैगु तुटि ध्यने, गुम्हे सिनं धाल महाराज जि वैगु ह्हाय्पं ध्यने । थुगु रूपं छम्ह सिनं छगू छगू धाल ।

जुजुं मुना च्वपि सकल परिषद् पिनत धाल कासो थ्व हेखः कोशल जुजु या पुत्र । थवं जित जीवदान व्युगुदु, जिनं वैत जीवदान बिया अकिं छिमिसं वैत छुं याय् दई मखु ।

ब्रह्मदत्त जुजुं न्यन-पुत्र दीर्घायु ! छन्त छं बौन सीत्येका अन्तिमे बिया थकुगु उपदेशया मतलब छु खः ?

देव ! तः धं धका धाःगुया मतलब ताकाल तर्क वैर याना च्वने मत्ये धाःगु खः, चिकिधं धका धाःगु या मतलब-भट्ट स्वैतं तोड़ेयाय् मत्ये धाःगु खः । हानं वैरयात वैरं शान्त याय्गु स्वे मत्ये धाःगुया मतलब—छपिसं जिमि मां-बौ यातस्याथ्येतुं जिनं छपिनत स्यागु जूसा छपिनि हितैषि तय्सं जित बाकि अवश्य तै मखु । अकिं दैरं वैर शान्त जुइ फई मखु धाःगु । जिं छपिनत जीवदान बिया, छपिसं जित जीवदान बिल अवैरं हे वैर शान्त जुल ।

थुगु खँ न्यना जुजु खुशी जुया वया मां-बौ पनिगु फुकं राज्यादि लित बिल । थः म्हयाय् वई राजकुमार नाप ब्याहा याना बिल ।

छत्त मानवक

श्री देव

करुणाया खानि जुया विज्याकम्ह शाक्यमुनि भगवान जेतवन विहारे विज्याना च्वंगु वखते सेतव्य धैगु देशे छम्ह ब्राह्मणया छत्तमानवक च्वैम्ह पुत्र छम्ह जन्म जुल । जब व मचा तःधिक जुया बल बौम्हं वैत उक्खट्टा धैगु देशे पोक्खरसाति धैम्ह आचार्य्य-याथाय् आलः व्वंकेछत्त । मचा बड़ोहे तीक्षण बुद्धि इम्ह जुया च्वन । उकिं वं गुगु व्वनेमाःगु विद्यालः ग्गु विद्या याकनं सय्का काल । थःगु पढाई समाप्त जुस्येलि गुरुयाथाय् वना धाल कि गुरु ! जिं छपिन्थाय् वया गुगु विद्या सय्का काय्माःगु खः व जिं सयका काय् धुन । आः मां बौपिं दर्शन यावनेगु इच्छा जुल, आज्ञा जुया विज्याहुं छल्पोलयात गुरु दक्षिणा हु कया हय् ? गुरुम्हं स्यूकि मचा घरान कूल याम्ह धका । उकिं गुरुम्हं दोछि कार्षापण कयाहकि धका धालः । मचां सहर्ष स्वीकार यात । कने खुनु गुरु यात दण्डवत् याना थःगुछें पाखे सोयावन । थःमचा वोगु खना मां-बौपिं अत्यन्त हर्ष जुल । अनंलि थःपुत्र-याके फुक समाचार न्यन । मचां नं हाल खबर फुकं कन । जिगु पढाइ समाप्त ज्वी धुं कल आः गुरु दक्षिणा बी मानि अकिं थन मां-बौ पिके का वैगु खः । बौम्ह सित दांया सिकं काय् याके आपा स्नेह दयाच्वन । अकिं बिलम्ब मयास्य मचां धाक दां तुरन्त बिल ।

मचां दां पो कया कन्हे खुनु गुरुया थाय् वने धका वन । गथे गथे दां ज्वना वंगु खबर खुँतस्यें सिल । खुँत लें विचे छथाय् भाारपात जङ्गले सुला छत्तमान-वक यात स्याना वैगु दांपो काय्गु संकल्प याना च्वन ।

रखुनुया दिने भगवान बुद्धं प्राणिपिन्त महा-करुणा समापत्ति दना सोयाविज्यागु वखते छत्त-

मानवकया उगु विपत्ति खंका विज्यात । वस्पोलं सर्वज्ञ ज्ञानं खंका विज्यात कि छत्तमानवक खुँतेगु ह्माटं सीमालिगु वं हापा याना वोगु पापया कारण खः । अकिं गुगु उपाय नं वैगु संकष्ट छुटे याय् फई मखु ।

भगवान बुद्धं वैगु उपरे अनुकम्पा तथा गुगु लं छत्त मानवक वैगु खः उगुले सिमा छमायाक्वे विज्याना च्वन ।

छत्तमानवक गुरु यागु आज्ञानुसार दोछिया दापो ज्वना वना च्वन । जब भगवान विज्याना च्वं थाय् थयन, भगवानं वैत सःता विज्यात । छत्त मानवक आदरपूर्वक भगवानयाथाय् वन, वना वन्दना यात, अनंलि छखे लिक्क फेतुत । भगवानं वैत उपदेश विद्या विज्यात । छत्तमानवक बुद्ध भक्त जुल । अनंलि व बुद्ध धर्म व संवया सरणे वना थुगु गाथा च्वन ।

यो वद तं पवरो मनुजेषु ।
सक्य मुनी भगवा कत किञ्चो ॥
पार गतो बल विरिय समङ्गो ।
तं सुगतं सरणत्त मुपेमि ॥

अर्थात्—मनुष्य मध्ये श्रेष्ठम्ह हानं राग द्वेष मोहादि क्लेश यात छिन्न भिन्न याना संसार रूपी बन्धनं मुक्त जुया भिगू प्रकारया काय बल तथा प्यगू प्रकारया विर्य जाति जरा व्याधि मरण इत्यादि दुःखं मुक्तगु निर्वाण प्राप्त याना विज्याकम्ह जि उम्ह भगवानया सरण वने ।

राग-विराग-मनेज-मसोकं ।
धम्म मसङ्गत मप्पटि कूलं ॥
मधुर मिमं पगुणं सुविभत्तं ।
धम्म मिमं सरणत्त मुपेमि ॥

अर्थात्—गुगुकि जरा मरण आदि सांसारिक दुःखं मुक्त याइगु । रागादि क्लेश यात दमन याना निर्वाणे थ्यंका बीगु । गुकिया आचरण याय्व प्यंगु मार्ग व प्यंगू फले थ्यनीगु जि उगु लोकुत्तर धर्म या शरण वने ।

यत्थ च दिन्न महप्फल माहु ।
चतुसु सुचीसु पुरिस युगेषु ॥
अट्टच पुग्गल धम्म-दसाते ।
संघ मिमं सरणत्त मुपेमि ॥

अर्थात्—गुपिन्त दान बी मात्रं हे उकिया फल महान् धका धयातल । गुपिं निक्लेशी हानं प्यंगू आर्य सत्य द्वारा प्यंगू मार्ग व प्यंगू फले थ्यंका बिज्यात । जि व हे च्याम्ह आर्य्यपुद्गल महासंघ या शरण वने ।

थ्व स्वपु गाथा व्वना छत्तमानवक भगवान-यात वन्दना याना थः गुलं पाखे सोया वन । भगवानया दर्शन जूगु ह्वाप्पां थ्वहे तिनि ।

बच्छिल्लं वनजक ज्वी । व वैगु पिया च्वपि-गुपिं सुलाच्चपिं खुँत खः, इमिसं छत्तमानवक यात स्याना दांपो कया व्वात । छत्तमानवक थःमं ग्रहण यागु त्रिशरणया पुण्यं मृत्यु ज्वी साथ देवपुत्र जुया जन्म जुल ।

जव छत्तमानवक खुँ तयेगु द्वारा मृत्यु जूगु खँ शहरे फैले जुल । वया मां-बौ तथा थःथिति इष्ट-मित्र पिसं तसकं अपशोच यात । वैगु दाह संस्कार विधिपूर्वक यात । उगुहे बख्खते भगवान अनर्थ्यक बिज्यात । अनंलि वस्पोलं देवपुत्र छत्तमानवक यात उगु थासे क्वाहा वेगु संकेत याना बिज्यात तुरन्त उम्ह देवपुत्र अनर्थ्यक बल । वया भगवान यात वन्दना याना छके दना च्वन । अन मुना च्वंपिसं उम्ह अलौकिकम्ह व्यक्ति यात खना छक परे जुल । भगवानं सारा लस्कर यात सीकेया लागी उम्ह देवता याके न्यना बिज्यात । थध्ये जाज्वलयमान शरीर जुया तेज पिहाँ वया च्वंम्ह छ सुख ? छु पुण्यं छन्त थ्व सम्पति प्राप्त जुल ? छत्तमानवक देवपुत्रं धाल-गुम्हेसित आः दाह याना च्वन उम्ह हे खः जि । गुरु यात दक्षिणा बीगु निमित्तं ले वना च्वना । अकस्मात् लँया बिच्चे हे छल्पोलया दर्शन जूगु लिं जि बुद्ध धर्म व संघया शरण वने फत उकिया नतिजा आः थन छल्पोलया न्होने हे दु ।

थुगु हे विषय कया भगवानं मुनाच्चपिं परिषद् पिन्त उपदेश याना बिज्यात । वस्पोल यागु उपदेश न्यना उम्ह देवता श्रोतापत्ति जुल । न्यनाच्चपिं श्रोता-गणपिनं धर्मावबोध जुल ।

छम्ह शत्रुं मेम्ह शत्रुयात हानियाइगु, छम्ह बैरी मेम्ह बैरी यात हानि याइगुसिकं झुट्टा मार्गे वना च्वंगु चित्तं वयासिकं हानि जुइगु ज्या याई ।

सुख इच्छा जुया च्वपिं प्राणिपिन्त थःसुख यायेगु इच्छां सुनां दण्ड प्रहार याई, थनं सिनावना वं सुख लाभ याये फइमखु । सुख इच्छा जुया च्वंपि प्राणिपिन्त, थःत सुख इच्छा जूथ्ये स्वैतं दण्ड प्रहार याइ मखु । थनं सिना वना वं सुख प्राप्त याना काई ।

सत्संगतं भिनावई

श्रीमती धर्मप्रभा

केहें मेजु ! थौला आपुलुखँ भाल छायथ्यें ?

तता ! छिथाय् छको वे धका इच्छा यानागु गुलि दय धुंकल, तर छें यागु तंतां वे मफया च्वन थौं बल्ल बल्ल वया ।

तताम्हं—छाय् जिमिथाय् छको वेतनं अपाय् चो थाकुला ?

केहेंम्हं—तता ! भम्चा जातिजुया उखें थुखें ज्वी ज्यला धका माजुं न्वाइगु । तसर्थ....

तता—केहें मेजु ! अथेजुसा भम्चा ज्वीवं कुना-तःम्ह प्राणिथ्यें गनंहे वने मज्युगुला ?

केहें—खः तता ! छि धया दीगुलाखः तर ...

तता—‘तर’ छुले ? छुके मछिन ?

केहें—खः तता उखुनु थःछेनं केहें कृष्णकुमारी वया सःत बल । अले जिमि माजुं थपाय्चा धंगु पूजा छकोजक यासांसःत वेमाला वनेम्वा धका मछो ।

तता—मभिंथाय् धका वने मज्यु । भिंथाय्ला अवश्य बराबर वनेमाः । भगवान् बुद्ध “सद्धम्म सवणं अति दुल्लभं” धका धया विज्यात । थौं तच्चोगु भाग्यें शुद्धगु धर्म न्यने दत तथा ग्रहण याय् दत ।

केहें—छुयाय् तता कर्तापनिगु पञ्जाय् लाय्वं थथ्ये ज्वी खनी गनं छको वनेतनं अतिकहे थाकु । हानं भात यात चित्त बुभेयाःसा माजु तम्बै । माजुयात चित्त बुभेयाःसा बाजु तम्बै । तम्बै धैगु भय काकाहे जीवन फुना वनाच्वन ।

तता—केहें मेजु ! आमथ्ये हरेस नय्ज्यु ला ।

केहें—तता ! थुगु जन्म यातजा थथ्ये हे जुलका जिजा छुंयाय् फेमखुगु छांटवल । छिनं स्यूथ्यें उखुनु छको

तता—मेजु ! छु जुलले ? उखुनु छको.....

केहें—खःतता ! उखुनु मुख अष्टमिखुनु सकलें पासापिसुना बुद्ध-पूजा याय धका वना । तःधंगु दिन जूगुलि अष्ट शीलनं कया । पासापिसं थौं धर्मश्रवण नं याना वनेगु धका धाल । जिनंम्हा धाय् मछाला धर्म कथा नेना हें ल्याहा वया । छें थ्यनेवं हे छथ्यें जाम्ह भम्चा ला स्वे थाय् नं दैमखु, खालि विहारे विहारे विहारं नकः वैला ? जिपिनं भम्चा जुया वय् धुंक्पिखः जिमिके ला मदुका थथ्य उखें थुखें ज्वीगु धका गेचवंक न्वागु ।

तता—आमथ्ये जा मखुले केहें मेजु ! थःमं याना सना जुयागु ज्याखे छुं दोषारोपन याय् ज्युगु दःसा उगु दाष यात स्वीकार याना उगु दोष दुगु ज्या यात तोता छूगु । यदि दोष मदुगु जूसा धाइपिं खना तं मम्बस्य इमित खँ बुभेयाय्युगु । छिकिपिनि माजु यात छको बुद्ध-पूजा यागु महत्व विहारे न्यना वैथ्यें कना ब्युरे खँ मन्योतल्ले न्ह्यामनं जा अथे हे खः ।

केहें—अथे हे छको याना स्वेमाली का हला ? थौं लिनं बाय् धुंकल । हानं छें ब्वविया च्वनी दिसँ न्हें !

× × × ×

न्यिला लिपा छनु भम्चां माजुयात खुशीयाना थथ्ये धाल-माजु ! विहारे बुद्ध-पूजा याइगु सापहे बांला हानं भन्तेपिसं बांलाक उपदेशबी । छिनं छको भासरे कंस पुण्ही खुनु अन बुद्ध-पूजा ज्वी । थथे खँ लहाना च्वंगु बाजुम्ह सिनं ताया हुरेसा हुं धाल । बाजुयागु खँ न्यना माजुम्हनं अथे जूसा कंस छको वनाःस्वे धका धाल ।

पुण्ही खुनु माजु भौ निम्हं सुचि वसतं पुना धुं धुपाय् ज्वना विहारे बुद्ध-पूजायाय् धका वन । विहारे सकल उपासक उपासिकापिं श्रद्धा चित्त तया गुलि

पूजाया चीज ज्वरे याना च्वन । गुलि शान्त चित्तं
दना च्वन । पूजा सुरु जुल “इतिपि सो भगवा अरहं”
आदि हुनूँ श्वेक एक स्वरं याना बुद्धगुण व्वना हल ।
थ्व दृश्य खना माजुम्हं अनहे तीजक भमचा यात
स्वया धाल । थपाय् च्वं पूजा जुया खनी धिपियाइगु
भमचां । भमचां खुशी जुयाधाल । आःनं भन्तेपिसं
गजागु वाखँ कनी तिनि स्वरे ।

बुद्ध-पूजा सिधल । धर्माश्रमे च्वना धर्म कथिकं
दान, शील, भावना यागु खँ कना हःभले माजुम्ह
धन्दे धन्दे ! जिमि भमचाया सुबुद्धि धका भमचा
खना खुशी जुल ।

वयां लियां माजुम्ह फूसत कया कया विहारे
बुद्ध-पूजायावनीगु हानं उपदेश न्यो वनीम्ह जुया

वल । थनंलि विहारे वनेत भमचा यात नं खुशी साथ
वचन विल ।

छुं दिन लिपा भमचा हानं लावला देका पासाम्ह
सिथाय् वन । पासं खनेवं भासँ ! भासँ !! आपालं दत्त
नाप मलागु धका धया लासा छपा लायाविल ।

केहें—तता ! छिगु उपदेशानुसार यानागुलि
आःजा जिमि माजुम्हं विहारे भाया शील पालन
याइम्ह जुल । आः तिनि जित याउँल ।

तता—केहें मेजु ! हापा भगवानया पालाय्
थथे हे विशाखा धैम्हं थःम्हं बाजु मृगार सेठ् यात
सम्यक दृष्टो लाका वंगु दु । थँ खँ बुद्धचर्याय्
हिन्दीं अनुवाद याना तःगु दु ।

आह्वान

—श्री आशाराम शाक्य

कांजुया छाय च्वन्येगु आथन त्वैस्यच्वंगु मण्डले
ज्ञानयागुव शुद्धज्योति कायत् वन्यनु जङ्गले
विश्व शान्ती याय्नु परिणत युद्ध फुक आ छलय् छ्या
प्रेम थः थः काय्म याय्नु फुकव द्वेषत वांछ्या
बुद्धया पीयूष वाणी विश्वसं फेले जुया
विश्व सुन्दर धर्ममयनं जूगु बांला गुलिहला ?
स्वार्थता है नाश जगते स्वार्थ त्यागं उन्नति
प्रेम वाक्यं मैत्रिया गुण नमुनां फुक सद्गति
दीपमय आलोक म्हीसं हय्नु म्हीसं देशसं
तीव्रतम तम छ्नेनु म्हीसं अग्नि यागु कुण्डसं
दाजु केहं प्रेम मिलने भिंगु सद्ब्यवहार या
शुद्ध-हृदयं जुय्नु भूषित ज्ञानया मालां तिया

लंकाय बुद्ध-धर्म प्रवेश

१०७०

श्री केशरलाल

लंका नां कायमात्रं बुद्ध धर्म व संघया स्मरण याकीगु देश, आपालं दँ नसें धर्मया संरक्षक जुया च्चंगु देश, थन प्रथम विश्व बौद्ध सम्मेलन जूगुनं ता मदुनि ।

थ्व लेखे लंकाय बुद्ध धर्म प्रवेश जूगु संक्षिप्त रूपं बीत्यना । धर्मोदयया पाठक वर्गपिसं थुकिं लाभ उठे याना काइ धैगु भाशा दु ।

गुगु बखते भारते धर्माशोक जुजुं राज्य याना च्चन उगु बखते लंकानं छगू समृद्धशाली देशजुया च्चन । भारतया शक्ति शाली जुजुनाप मित्र दयकेया निमित्त लङ्कायाम्ह देवानां प्रियतिष्य जुजुं आपालं थःगु मुलुके दुगु बहु-मूल्य चीज-बीज सौगात छूत, अबलेसं नसें इमि परस्पर घनिष्ट सम्बन्ध बढे जुजुं वन । लिपा थुलि तक मित्र भाव बढे जुया वन कि धर्मा-शोक जुजुं थथे घया छूत, “जि बुद्ध धर्म व संघया सरणे वने धुन, छिनं भासँ ।”

जब महेन्द्र प्रव्रजित जुया किनिदँ दत, वस्पोलया उपाध्याय महास्थविर मोग्गलिपुत्ततिस्स व संघपिसं महेन्द्रयात मनोरम लंका द्वीपे वना भगवान यागु अति मनोज्ञ बुद्ध-धर्म स्थापना यायूत आज्ञा जुया

महेन्द्र महास्थविर

विज्यात, महेन्द्रं विचार याना विज्यात । थुगु समये लङ्काय मुटसिव जुजुं राज्य याना च्चन, वया पुत्र सिंहासने च्चनेव लङ्का थ्यंक वने, महेन्द्रं थः उपा-ध्याय व संघपिन्त वन्दना याना मेपि प्यम्ह स्थविर व सुमन श्रामणेर साथे च्चन दक्षिण गिरि^१ पाखे विज्यात, अनं विदिशा गिरि^२ विज्याना अन थः मां यात दर्शन यात । स्थविरया मांया नां देवी, देवीया केहेया भण्डु धैम्ह पुत्र छम्ह दु, महेन्द्र स्थविर यागु उपदेश न्यना व अनागामि^३ फले लात, अनंलि स्थविरया साथेतुं च्चन ।

महातेजस्वी महेन्द्र लच्छि थःमांयाथाय च्चन विज्याना ज्यापुण्हीखुनु थःगु साथे च्चन हइरि प्यम्ह स्थविरपि, सुमन श्रामणेर व भण्डु सहित आकाश मार्गं विज्याना लंका द्वीपे रमणीय मिश्रक पर्वतया शील-कूट धैगु मनोहर अम्ब स्थले क्वाहा विज्यात ।

१ राजगृह या पर्वतया दक्षिण प्रदेश (बिहार प्रान्त)

२ सिन्धु घयागु थासं प्रायः ३

मील, वर्तमान वेस नगर, रियासत ग्वालियर ।

३ मोक्षया उगु अवस्था थ्यन । संसारे निको जन्म ज्वी

मागु सम्भव मन्त ।

लंका याम्ह जुजु सिकार याय्त वन । गथे छम्ह चलां रामचन्द्रयात भुलेयाना यंकूगुखः वत्थे छम्ह चलां देवानां प्रियतिष्य जुजुयात भुलेयाना यंकल । गन महेन्द्र बिज्याना च्वंगु खः । जुजुं वस्पोलपिन्त खन ।

स्थविरं धया बिज्यात—“वा तिष्य !”

‘तिष्य’ धाःगुलिं जुजुया मती थुपिं यक्ष ज्वीमाः । स्थविरं धया बिज्यात—महाराज जिपिं धर्मराज बुद्धया श्रावकपिं खः । छित हे अनुग्रह याय्या निम्ति जिपिं जम्बु द्वीपं थन वैगु ।

जुजुं न्यन—छल्पोलपिं गनं बिज्यानागु ?

स्थविरं—न जलं न स्थलं ।

जुजुं आकासं वोगु धका सीकल । थःमं नं मित्र जुजु अशोक यागु आपालं धर्म खँ न्यना तःगु द्वारा जुजुं निश्चय यात कि अवश्य भिक्षुपिं खःधका ।

लङ्का याम्ह जुजु अत्यन्त खुशीजुल । वस्पोल पिनिगु धर्म उपदेश न्यना जुजु याकनं हे बुद्ध-धर्म लगे जुल ।

जुजु धर्म लगे जुस्येलि प्रजापिनं बुद्ध-धर्म वन । वस्पोल पिनिगु धर्म उपदेश न्यना जुया भौमचा अनुला देवी प्रमुख न्यासम्ह स्त्रीपिं वया जुजुयात बिनित यात—“महाराज जिमित भिक्षुणी ज्वीत आज्ञा बिया बिज्याहुँ ।”

जुजुं स्थविर पिन्त प्रार्थना यात । छल्पोलपिसं थुमित भिक्षुणी याना बिज्याहुँ । स्थविरं लिस बिल्ल - जिमित मिसातयेत भिक्षुणी दय्केगु आज्ञा मदु ।

पाटलिपुत्रे संघ मित्रा धैम्ह जिमि केहेँ आपालं बहुश्रुत दुम्ह भिक्षुणी दु । महाराजं जिमि बौ अशोक जुजु यात थये सन्देश बियाछो, संघ मित्रा महाबोधि वृक्षया दक्षिण कचा ज्वनालि श्रेष्ठ भिक्षुणीपिं नाप थन बिज्याहुँ धका । थये धर्मया सहायता काय्गु ली सल्हा बिया बिज्यात ।

महाबोधिव स्थविरा संघ मित्रा यात भिके याय्गु-ली जुजुं थः भिचा अरिष्ट अमात्य यात सःता धाल ।

तात ! महाबोधि व संघमित्रा थन व्वना हय्त धर्माशोक जुजुया थाय् वने फुला ?

हे सम्मान दाता ! फुलाफु, तर लिहाँ वयेभले जित प्रब्रजित ज्वीगु आज्ञा दःसाजक ।

छंगथे इच्छा जुल अथे या ।

महा अरिष्ट अमात्य धर्माशोक जुजुया थाय् थयंकः वन ।

राजश्रेष्ठ ! छपिनि मित्र देवानां प्रियतिष्य जुजुं थथे बिनितयानाहल । किजाया कला अनुलादेवी प्रब्रज्या ज्वीगु इच्छां नित्य संयमपूर्वक च्वंच्वन । वयात प्रब्रजितयाय्त भिक्षुणी संघमित्रा हानं साथे महाबोधिया दक्षिण कचा छकचानं हया बिज्याहुँ धका । हानं स्थविर महेन्द्रं धया हःगु खबर नं स्थविरा संघमित्रा यात बिनितयात ।

स्थविरा संघमित्रां दाजुं बिया हःगु सन्देश थः बौ अशोक जुजु यात व्वना न्यंकल ।

“अम्म ! छंत नं मखनेव पुत्र हानं छय सुमन या बियोग जि गथे सहयाना च्वनेगु ?

स्थविरा उत्तर बिल—

“एक दाजुया आज्ञा हानं दोश्रो प्रब्रजित ज्वीपिं आपालं दु । उकिं जि अन वनेगु हे उचित ज्वी ।”

थः अमात्य महादेवया राय कया अशोक जुजु संघपिंके न्यन—“भन्ते ! लङ्काय महाबोधि छे मालीकि मालिमखु ।”

“छे माली । महाराज ।”

जुजुं थव खँ न्यना संतोषजुल ।

कति पुण्ही खुनु महाबोधिया छगू कचा लङ्काय थयन ।

अनं बाछिदय्का आश्विन कृष्णपक्ष चतुर्दशी खुनु

बाँलागु छगुरथे तथा जात्रायाना उगु शाखायात
लंकावासी पिसं पूजायात । हानं छगू मण्डप दयका
कार्तिक शुक्ल प्रतिपदा खुनु पूर्वपाखे महाशाल वृक्षया
क्वे महाबोधि स्थापना बाना प्रतिदिन अनेक प्रकारया
पूजायात ।

महाबोधि आगमन या फिनु दुखुनु हूगु
अंकर पिर्हावल । जुजुं उकियात नाना प्रकारं पूजा

याकल ।

फिनिसदं नसे अनुराध पुरे (लंकाय्) प्रतिष्ठित
महाबोधि संसारया शायेद दकसिवे फुलांगु ऐतिहासिक
सिम। ज्वीमाः । केवल लङ्काय् बोधिवृक्षया शाखा
फरफर सनाच्चंगु जक मखु । तथागतया धर्म नं
प्रचार जुयाचवन । थ्व जुल लङ्काय् बुद्ध धर्मया
प्रवेश ।

शरणका !

श्री धर्मरत्न "यमि"

कपिल वस्तुया शाक्य सिंह छ,
त्रिभुवने छखः अप्र गन्य म्ह,
तुषित लोक हे त्याग याम्ह छ,
शरणका ! जिपिं हीन वीर्यपिं ॥१॥

चतुर पुंपिसं च्वःगु थ्ये सँ च्वं
धवल च्वापुथ्ये छं ललाट च्वं
मदन चाप थ्ये छंगु भ्रूत च्वं
शरणका ! जिपिं हीन वीर्यपिं ॥२॥

कमल पत्र थ्ये नेत्र छंगु च्वं
मृदुल कर्ण छं जू व दीर्घनं
महुतुसि च्वं हि थ्ये दन्त मोतिथ्ये
शरणका ! जिपिं हीन वीर्यपिं ॥३॥

शरद चन्द्र थ्ये ख्वाल छंगु च्वं
वदन छंगु च्वं सिंह यागु थ्ये
तनस गंधन्नः नन्दनादिथ्ये
शरणका ! जिपिं हीन वीर्यपिं । ४॥

जगत भिक्क्यमा धैगु सीव छं
विविध राज्यया भोग तोतल
तप, बने च्वनाः यात तत्र छं
शरणका ! जिपिं हीन वीर्यपिं ॥५॥

पद, व बुद्ध या लाय् व याकनं
विमल धर्मया चक्र चाहिकाः
मनुज आश्रयं त्राण याम्ह छ
शरणका ! जिपिं हीन वीर्यपिं ॥६॥

असुर देवया भेद हीनम्ह
चतुर आर्यया सत्य, देशक
सदन बुद्धिया खः छ निश्चय
शरणका ! जिपिं हीन वीर्यपिं ॥७॥

अमृत पूर्णगु दिव्य ज्ञान खं
चपल इन्द्रियः शांति ज्वीकथं
विषय भोगया कीतः खः जिपिं
शरणका ! जिपिं हीन वीर्यपिं ॥८॥

सम्राट अशोकया धार्मि चेष्टा व अन्तिम स्मारक— भिक्षु सुबोधानन्द

सम्राट अशोक जुजु धयाम्ह भगवान् बुद्ध परि-
निर्वाण जुया विज्याय् धुंका (२१८) निशःव किंच्यादें
देका मगध देशया पाटलीपुत्र शहरे राज्ययाना
चवंह जुल । इनुयादिने सुथसिया प्रहरे अशोकजुजु
थःगु राजमहले चवंगु भयाळं स्वैचवंगु बखते, महाका-
रुणिक बुद्धया शिष्य परम्परा श्रमण जुया विज्या-
कम्ह निग्रोध श्रामणेर राजमहलया न्होनेचवंगु लंपुं
शान्त, दान्तलोळां भिक्षा विज्याना चवंगु खने मात्रं
हे जुजुया हृदय अतिकं शान्त स्नेह अनुभव जुल ।
अले दूत छोया भिक्षा विज्याना चवंह निग्रोध श्राम-
णेरयात राजमहले विज्याकल । अशोक जुजुं थःगु
राजसिंहासन दुगु थासे योग्यगु आसने विज्याहुं
धका प्रार्थना यात । वसपोल श्रामणेरं थः स्वया ज्येष्ठ

भिक्षुपिं न्ह्याने मखना उत्तमगु राजसिंहासने फेतुना
विज्यात । निर्भीत धैर्य सहासी स्वभाव न्हेंदँतिनी
दुह्न निग्रोध श्रामणेरया वीरगति खना अशोक जुजुं
वसपोलयात महापुरुषहे खः धका विश्वासयात । अनंलि
श्रद्धापूर्वक सादर वन्दना याना योग्यतारूपं भोजन
भपका, भगवान् बुद्धयागु धर्माभूत उपदेश न्यनेगु
इच्छायासे राजा अशोकं प्रार्थनायात । निग्रोध
श्रामणेरं स्वीकार यासे बुद्ध बचन आज्ञा देका
विज्यातः—

अप्पमादो अमतपदं, पमादो मच्चुनो पदं ।

अप्पमत्ता न मीयन्ति, ये पमत्ता यथा मता ॥

सदानं उत्साहशील जुया च्वनेगुलीं अमृत-
पद निर्वाण साधक यायूगु जुई । हानं उत्साह हीन
जुया च्वनेगुलीं मृत्यु पद संसार-बन्धन दय्केगुया
साधक जुई । उत्साह शील दुम्ह सी मखु, उत्साह
हीनम्ह मृत्यु तुल्य म्हर्थे खः ।

थगु बुद्धोपदेश वाक्ययात न्यना अशोकजुजुया
चित्ते श्रद्धां विशेष थाय्काल । शुद्ध श्रद्धानुसार धर्म-
कार्य यागु जुयानिति लिपा धर्माशोक जुजु धकानं
प्रख्यात जुल । गुगु महान श्रद्धां जूजुया हृदये जागु
खः । उगु हृदयया प्रभावं मोग्गल्लि पुत्त तिस्स महा-
स्थविर प्रमुख संघपिनिगु सुसंगतया प्रतिफल स्वरूप -
धर्माशोक जुजुं ग्रीखुगु करोड़ धन परित्यागयासे
सा (जम्बुद्वीपे (८४०००) चैत्येदोल धातु चैत्य प्रतिष्ठा
याना महान पुण्य प्राप्त याना कया विज्यात ।

बुद्धधर्मया महादाता सम्राट धर्माशोक जुजुं
न्हिथं न्यागु लाख धन व्यययाना भिक्षुसंघपितः
तथा दुःखी दरिद्रपित नापं महादान बीगु
मध्ये—छगूलाख बुद्ध गौरव पूजा न्हिथं याईगु
जुया च्वन । थुगु हे प्रकारं पुण्यकार्य याना यंका

बुद्धशासनया दाय्यादत्व प्राप्त यायत्—थः प्रेमम्हपुत्र
महेन्द्रकुमार व पुत्री संघमित्रायातनं, भिक्षु, भिक्षुणी
भावेतया बिल। थ्व हे महात्यागया प्रभावं
अद्यपि बुद्ध भगवानयागु अमृतवाणी धर्मोपदेश
न्यनेदुगु वस्पोल महिन्द्र महास्थविर यागुनं असीम
दया करुणा जः धासां अत्युक्ति ज्वी मस्तु। कारण
वापोल महेन्द्र महास्थविर लंका द्वीपे विज्याना
लंकाधिपति देवानंपियतिस्स जुजु प्रमुख जनपिन्तः
बोधयाना धर्म प्रचार याना विज्यागु जुयानिति
वहे परम्परा चले जुया वैचंगु धर्मस्रोत थौतक
शुद्ध बुद्ध-धर्म प्रकाश जुया चंगु प्रत्यक्ष प्रमाण खः।

सम्राट धर्माशोक जुजु उक्तानुरूपं निहथं न्यागु
लाख धन खर्च यासे थः गु जीवनया दिनचर्या रूपं-
पुण्य वृद्धिकार्यं व राज्ययागु ज्यानं सारा प्रजापिन्त
सुख शान्तिया अवस्था चूलाका बीगु उद्योग याना
विज्याना चंगु जुल। छन्हु अकस्मात् जुजुयात
संचमंत। रोगसैय्याय् परे जुया चवनेमाल। रजागु
अवस्थाय् मिथ्यादृष्टि मंत्रीपिसं थथे विचार यात—
आःतिनि भीगु इच्छानुसार राज्ययागु ज्या याय् दत्त
धका हर्ष ताल। उखेपाखे सम्राट धर्माशोक जुजुया
रोगप्रष्ट अवस्था क्रमशः बढे जुयावै चवन, अले मंत्री-
पिनिगु लहाती राज-कार्य प्राप्त जुसेली, जुजुयात सदा-
यार्थे लुंयागु वत्ताय् भोजनतया बीके छत्। व
लुंयागु वत्तानापं भोजन कुक्कुटाराम विहारे चंपि
संघपिन्त दान बीके छत्, थ्व लुंयागु वत्तानापं
भोजनदान बीके छगु मंत्रीपिसं सिसेलि अप्रसन्न
जुल। सतिखुनु जुजुयात सदायार्थे लुंयागुथले
भोजन मतस्ये, वहयागु थले भोजन तथा बीकेछगु
जुया चवन, वनं कुक्कुटा रामविहारे हे संघपिन्तः
दान बीके छत्। थ्व दान बीके छगु नं मंत्री-
पिसं सिसेली भन् अप्रसन्न जुल। स्वन्हु खुनुया

भोजन बीके छोवले मंत्रीपिसं—चा यागु थले केवल
अम्बः बागः जक तथा रोगप्रष्ट जुया चवंह जुजुयात
उखुनुयागु दिने नयेगु वस्तु बीके छगु जुया
चवन। जुजुं न्होने चवना चवंह मंत्रीयाके न्यन-
मन्त्री ! जित नयेगु छु हयातःगु दु हति। मन्त्री
हयातःगु चायाथले चंगु अम्बः बागः जक दुगु
वस्तुयात जुजुया ह्योने तथा बिल। व थःत हयातःगु
चाया थले चंगु अम्बः बागः स्वस्वं भगवान् बुद्धं
आज्ञा जुया विज्यागु मङ्गल सूत्रयागु अष्टलोक धर्म-
लाभ-अलाभ, यस-अयस, निन्दा-प्रशंसा, सुख-दुख,
थ्व संसारे दया चवनीगु खः धका लुमंका अम्बः
बागः प्राप्त जूगुली नं सन्तोष जुल। गुखुनु निम्रोध
श्रामणेर यागु उपदेश न्यना अनं नस्यं निहथं अशोक
जुजु संघपिन्त दान बिया वया चंगु जुल। उगु
अखण्ड दान पूर्णयाय्या निमित्त अन्तिम दिने प्राप्त
जूगु अम्बः बागः कुक्कुटाराम विहारे विज्याना
चंपि संघ पिन्त दान बीके छत्। दान वस्तु चवना
बोम्ह सित थथे थया छत्। सम्राट धर्माशोक जुजु-
यात अन्तिम दिने दान बीगु वस्तु प्राप्त जूगु थलि हे
जुल। दया तस्य संघपिसं स्वीकार याना विज्याहुं।
थथे जि विन्ति याना हल धका धया व्यु, सम्राट
जुजुया आज्ञानुसार वना प्रार्थना याना दान व्यु
वन। उखुनु हे धर्माशोक जुजु स्वर्ग बास जुल।

कुक्कुटाराम विहारे विज्याना चंपि भिक्षु संघ-
पिसंनं सम्राट अशोक जुजुया अन्तिम घड़ी दान व्युगु
विश्वे स्मारक ज्वीगु कथं अम्बः बागः प्राप्त जूगुनं
सर्वत पान दय्का अरहत पिसं तोना विज्यात। अम्बः
पु जक चैत्य छगः दय्का उको दुने तथा “अम्ब-
लट्टिका” धैगु नां तथा सम्राट् धर्माशोक जुजुया
अन्तिम दान लोके प्रख्यात याना विज्यागु जुल।

सकल प्राणिपिं निरोगी ज्वीमा !

बैशाख स्वांया पुण्हीया सन्देश

भिक्षु अमृतानन्द

थौं बैशाख स्वांया पुण्ही । थनि नयी न्यास व न्हेप्यदँ न्हापा भी सिद्धार्थ कुमार, शुद्धोदन महाराजगा काय्, लुम्बिनी उम्हाने जन्म जुल । वसपोल लिपा विश्वया छम्ह महानम्ह गुरु जुया बिज्यात । अकिं थौंया दिन अखिल बौद्ध-जगतया लागी, जक मखु किन्तु मानव मात्रया लागी स्मरणीय खः ।

थौं जागु बैशाख स्वांया पुण्ही खुनुहे शाक्यमुनि बुद्धं विश्व-शान्ति व सत्यया लागी क्रान्तियानाः, विजय प्राप्त याना बिज्यात, गुकियात हानं थव लोके च्वंपि सुनानं हे पराजित याय् फुगुमखु । थौं जाःगु दिनेहे तिनि सिद्धार्थ कुमारयात, देव सहित मनुष्य-लोकं बुद्ध भगवान धका म्हसीकल । मनु जुयानं मनूया ताथलं च्वे थाहाँ बिज्याम्ह छम्हमात्र असाधारण महापुरुष वसपोल शाक्यसिंह खः ।

वसपोलं थव दुःख खः । व उकिया हेतु खः थव उकिया निरोध निर्वाण व थव उकिया उपाय मार्ग खः धका सीका श्वीका बिज्याय् धुँसँलि, दच्छिया खलाः जक छमूथासे च्वनाः, गुँला रकं गामं-गामे, देशं-देशे व नगरं-नगरे चाःहिला धर्मप्रचार याना बिज्यात । थुगुप्रकारं (४५) प्यीन्यादँतक वसपोलं मानवया लागी निस्वार्थ भावं सेवा याना बिज्यात ।

बुद्धया समये भारतवर्षयात देववाद, ब्रह्मवाद व जातिवादं तोपुया तःगु खः । थुकिया विरुद्धे सः पिकाय् फुपि उगु बखते सुँदुगु मखु । बुद्धं थुकिया विरुद्धे सः पिकया समाजे छगू तद्धंगु क्रान्ति फैले-याना बिज्यात । तर थव क्रान्ति न राज शासननिति, न पदया निति, न छुँ अधिकारया निति हे खः । थव खः केवल विश्व शान्तिया निति व विश्व मैत्रीया निति । बुद्धया थव क्रान्तियात न्हापां विद्वजनपिसं श्वीका काल । वसपोलया असीम मैत्रीया प्रभावं

सकल मानवयात थःपाखे आकर्षित याना बिज्यात, तर भय कयना मखु ।

वसपोलं थव तद्धं थव चीधं धयागु छुँ भेद-भाव मतःसेप्यंगु वर्ण व स्वीखुगु जातयात छगू ताथहे तयाः छपूहे खिपते माः हना बिज्यात । सकसितं मोक्षया अधिकारी याना बिज्यात । जातिवादया निर्मूल व अन्ध विश्वासया भण्डाफोरं याना बिज्यात । वसपोलं धया बिज्यात कि बुद्धि ज्या का, विचारयात थाय् ब्यू । धाल खें जक वने मते । छको थःमं नं परीक्षा याना सो ।

थःगु शिक्षा व उपदेशया प्रचार याय्त वसपोलं कदाचित शस्त्र अथवा थःगु बः छयला बिमज्या, न वसपोलं थुकिया लागी सुँ प्राणीयात हिंसाहे यात, न वसपोलया धर्मया कारणे विश्वया इतिहासे गनं सुँ मानवया हि पिकाःगुदु । वसपोलया सन्देश खः विश्वशान्तिया लागी थःवंथः म्हसीका मिले चले ज्जीगु । थौं थव लोके अशान्ति जुयाच्वंगुया छमूमात्र कारण खः थःवंथः ह्मसीके मफूगु । थौंया लोकं आपालं यानाः दुनेया लँपु तोता पिनेया लँपु ज्वना च्वन । थःके छुँ मदेक मेपित गथे छुँ बी फई ?

थौं बैशाख स्वांयापुण्ही ! थौं जाःगु दिनेहे भगवान बुद्धं सदांया निति थःगु देहतोता परि-निर्वाण जुया बिज्यात । अतः एव भी सकल दाजु किजा, तता कयहेपिसं थव संसारया स्वभाव अस्थिर व अनित्य धका सीका अप्रमादी जुयाः थःवंथः मिले-चहे जुयाः मैत्री करुणा दयके माल । मानव मात्रया उपरे मैत्री व सद्भावना बढे याय्माल । निकृति खें मलवासे सहनशील दयकेमाल । सकल मानवयात थः मचा भालपाः देशया शान्ति व कल्याण याय्माल । सकसितं शुभ बैशाख पुण्ही ज्जी माल । सकल सत्वपिं सुखी ज्जीमा !

धैर्य

भाजु लालधन शाक्य

“धैर्य” ध्व लेखया शीर्षक ब्वने मात्रहेनं “क्वा क्वा नय्, याक्कनं सिय्” धाईपि मनुतेया सापहे सुख मदेफु, सुख मदयां छुयाय्! हरेक प्राणिपिन्त धैर्य अनिवार्य । हथाय्चायां जकनं मज्यू । उकिंला धयातःगु “आय् बुयां काय् बुइला ?” धका ।

जि धनी ज्वी फु, जि विद्वान ज्वी फु, जिगु प्रयत्नं संसारे विचित्रगु घटना याना बीफु ; धाईपिं दःसां तभि “ज्वी फु व याय् फु” धाईम्हेस्यां धैर्य विना कपाहे तद्धयासां सफरता प्राप्त याय् फैमखु । तसर्थ धैर्य उगु वस्तु खः गुकिया सहायता विना छुं हे ज्यानं सिद्ध ज्वी फैमखु ।

न्हाक्व हे उद्योगी साहसीम्ह थजु । थौं विचारम्भ याना कन्हे विद्यां निपुण जिश्चयं ज्वी फै मखु । थौं जग स्वना कन्हे छे बने ज्वी मखु । थौं व्यपारादि याना कन्हे धनी ज्वी फै मखु । धैर्यपूर्वकं यासाहे जक जुई सिवाय...

धैर्यया छकु नमुनाखः । बुंज्या याईगु—न्हापां इलेहे पुसा तय्माल, उगु पुसा तःमा (पियत ठोक जुल धाय्वं) मेथाय् बुईं पिय्माल । उकी गुलिलः बीमाः घाय् पुया बीमा एवं प्रकार न्याला खुलाया धैर्य व परिश्रमं तिनी वा सय्का नय् दै । थवला सर्व विदीतगु खं जुले ।

आधुनिक आविष्कार जूगु गुलि वस्तु दया च्वंगु खः व फुकं हे धैर्यया नमुना खः । उद्योग याना हथाय् मचास्य न्हागुहे कार्यया सां सफरता ज्वीगुजा धाय् माःगु हे मखु । तर थौं भीगु देशे (नेपाले) नकतिनी स्वतंत्रतां मचा रूप काल । प्रायः जनतापि हथाय् चाःगुसो । गजबगु खं खः ।

स्वतन्त्रता जन्म कया ल्हया वनेहे मसःनि । “छु छुट्टे यात कांप्रेस ?” धाईपिं जकहे आपा दु । थज्यापिं जनता पिसं धैर्य धैगु शब्द थवीका मकासेहे मज्यू । प्रत्येक नेपालीं धैर्य धारण याना देशोन्नतिया कार्ये तल्लिन जूसाहे जक भीगु नेपाल स्वर्ग सुखोपभोगया भण्डार ज्वी ।

“धर्मोदय पत्रिका” छगु पिहां वःगु स्वदं फुना सायद प्य दैय् केना च्वन ज्वी, नेपाल भाषाया साहित्य पूर्ण मजुनि, थवं गुठे पूर्णयाय् फै ? धका लागी चाय्गु व, नविन स्वतन्त्रताया सुखो-पभोग याय् मखन धका लागी चाय्गु छगू हे खः । उकिं धैर्य हरेक व्यक्ति पिन्त अनिवार्य ।

सुमेध ऋषि बुद्धत्व प्राप्त यायत गुलि धैर्य यात ज्वी, जन्म-जन्मे असंख्य धन रत्नादि दान वियां मगाना थःगु अङ्ग-प्रत्यङ्ग स्मेतं दान विया विज्यात । थुलि यानानं बुद्धत्व प्राप्त मजु । उथाय् लागी चाःगु जूपा बुद्धत्व प्राप्त याय् फैनं मखु । तर धैर्यवान जूगुलि हानं प्राण नापं दान याना, एवं प्रकारं दश पारमिता, दश उव पारमिता व दश परमार्थ पारमिता पूर्ण याना बुद्ध प्राप्त याना हे काल । वस्पोल या धैर्यया नमुना खः । थौं विश्वे बौद्ध-धर्मया चाह जुया च्वंगु ।

धैर्यया नमुनाजा पलाछ्यु पतिकं दु । तसर्थ हथाय् चाय्गु तोता, उद्योगया अत्यन्त उत्तम व मूख्यःगु हानं प्राप्त याय् नं ठाकुगु अङ्ग फुक आनन्द व शक्तिया मूल धैर्ययात धारण याय्माल ।

सकसिनं धैर्ययाय् फेमा ।

खेमा महारानी बौद्ध-धर्म प्रवेश—

सुशीला अनागारिका

श्वखँ सारा बौद्धपिसं स्यू । खेमा महारानी उगु समयया तस्सकं अभिमानिम्ह धका । तर बुद्ध भगवानं थः गु धर्मं मिस्तेतनं स्थान बिया थुजापिं अभिमानी पित्त वस्पोलं थःगु धर्मं दुकया बिज्यात ।

छन्हु बिबिसार जुजुया अग्र महारानी रूपे अभिमानयाना च्वंगु खना जुजुं थथे मतीतल । अहो ! संसारे स्त्री जाति पिसं थः गु क्षण भंगूर रूपे गुलि अभिमान याना च्वनीगु । भगवान बुद्ध थःगु वेलुवन विहारे बिज्याना च्वंगु बखेते हे नं छको धका नं भगवान दर्शनया वंगु मखु धासेलि मेगु छु ?

थ्वेत थथेहे याना तेगुला थोक पड़े मजू छुं न छुं उपाय याना वेलुवन विहारे छ्यूमाः । थुगु विचारं जुजुं वस्ताजू यात वेलुवन यागु वर्णन याना छपु म्येचिका वया कथाय् म्ये हाली पित्त स्यना व्युधका हुकुम बिल ।

सदार्थ थः सखीपिसं चाहीका थः गु खोपी दुने च्वना रूपे जिथि जाम्ह बांलाम्ह सु दै ? धका अभिमानं मग्न जुया च्वन । अबलेहे सखीपिसं स्यना व्युगु वेलुवनया वर्णन म्ये मधूर स्वरं हाल । म्ये हागु न्यन्यं हे खेमाया मन वेलुवने आकर्षित जुल । अले जुजुयाथाय् वना वेलुवन स्व वनेत आज्ञा पवं वन ।

जुजुंला छु ? वेत वने मास्ते वेकेतः हे उगु उपाय यागु खः । थःगु उपाय सफल जूगु खना जुजुया मने मने हर्षया सिमाना मन्त । आज्ञानं सहर्ष पूर्वक बिल ।

वनेत तयार जुल । तर, हानं उद्याने भगवान बुद्ध दुला छु खँ ! धका मती भत्रास् लुमंसे वल ।

भगवान बुद्ध दःसाला आः थथे वनेगु थिक जुई मखु । मदुगुताः स्वया वनेमाः । छाया धाःसा व छम्ह अनित्य वादि खः ।

थथि जागु सुन्दर रूप यातनं घृणा याईम्ह, तुच्छ याईम्ह खः । उकिं जितनं थुलि मछि दासीपिनी ह्योने जिगु शरीरयातनं घृणा याई तुच्छ याई ।

थ्वहे विचारं छम्ह दासी यात भगवान बुद्ध दुकि मदु धका स्वके छत ।

थुखे, तथागतं खेमाया मनोवृत्ति खँ फुक्कं सीका थःगु ऋद्धि थःगु शरीर खने मदेक च्वना बिज्याना च्वन ।

दासी ब्वाय् ब्वाय् वया भगवान बुद्ध च्वनी थाय् स्वल । अनं विहाराया जवं खवं स्वल, तथागत गनं खं के मफु । विहारे चाचाहिला स्वल, तर मखं । अनं सरासर थः महारानी याथाय् वना मदु धेगु समाचार कँवन ।

“तथागत वेलुवन विहारे मदु” धाः बले खेमा अस्यन्त हर्ष जुल । तुरन्त थः दासीपिं सहीत वेलुवन सोः वन । साप बाँला । स्व खं स्वे मगा । खेमा गबलें वे मनं निम्हः जूया निम्ति भन बाँला ताल ।

खेमाया तथागत च्वनी थाय् गे च्वं थें धका चिन्तना जुल । चिन्तनाया साथे हे स्वेगु इच्छानं जुल । व तथागत बिज्याना च्वनीगु स्थान पाखे वन । तीजक छथों छग छयास्वल । अनला थः स्वया भिदुगं बाँलापि जवं खवं निम्ह मिसां पंखां गाय्का धर्मोपदेश याना च्वंगु ! ए, भगवान बुद्ध मदु धका वयां दुका खनी धेगु आश्चर्यं छखे वन, मेगु हे खँ खेमा आश्चर्यं जुल ।

“तथागतं रूपं अनित्य धका उपदेश याई धाःगु । तर थन धाःसा जि स्वयानं भिदुगं बाँलापिं निगह मिसां पंखां गाय्का धर्मोपदेश याना च्वन थथे । वैगु मने वन ।” वं मस्यू व स्त्री मुर्ति थःगु हे रूपया अभिमान मदेकेया निम्ति ऋद्धि देका तःगु धका ।

ऋगु आश्चर्यं याना तथागतं जिगु सौन्दर्यं शरीर
यात दासीपिनी न्होने घृणा याई, तुच्छ याई धैगु डर
त्वपुल । व तथागत विज्याना च्वंथाय् द्वाहां वन ।

खेमां स्वया च्वंक च्वंक उगु निर्मित रूप तुरन्त
हे नीन्याहंतिदुम्ह जुल । तुरन्त हे पीदं दुम्ह, न्येदं
दुम्ह, रव्वीदं दुम्ह, अनं वूढीम्ह जुल ।

ऋगु रूपं परिवर्तन जुजुं तुतामं चुया थर थर
त्वात । अनहे भाराक गोतुल, मन्त । रूप परिवर्तन
जुजुं विशोभा जुल, नं वल, कीः त्वं दाया वल
ध्वगित । थुगुरूपं तथागतं वहे छगू रूप यात सौन्दर्य
रूपं स्वस्वं ध्वगिका विकार याना खेमाया न्होने परि-
वर्तन याना कयं बले खेमाया मने भसंग वन ।

अहो ! जिनं थथे हे मखा ? खेमाया मने वैराग्यं
भरेजुल । अले तथागतं वैगु मने वैराग्य जूगुसीका
उपदेश बिया बिज्यात ।

हे खेमा ! रूप सार, नित्य धका च्वनाला छं ?
छंगु आम सौन्दर्यं न्ह्याबलें सौन्दर्यं हे जुया च्वनीला ?
छंगुनं हानं ख्वीदं हेदं लिपा थ्वहेगति खः । भीगु
रूप अनित्य खः उकीं भीगू शरीरे छुंसार मदु । नक
तिनि तकं गुलि बांलापिं आः थन संतुं गुली घृणितपिं
जुल । छं फुकं खं मखुला ? इत्यादि रूपं उपदेश
बिया थुगु गाथा च्वना बिज्यात—

आतुरं असुचिं पूति, पस्स खेमे समुस्सयं ।

उग्घरन्तं पग्घरन्तां, बालानं अभिपत्थितं ॥

अर्थात्—हे खेमा महारानी ! रोगया खानी
जुया च्वंगु, मल मूत्रं भरेजुया च्वंगु, दुर्गन्धं पुरेजुया
च्वंगु, थुलि असुभ वस्तुं समूह जुया च्वंगु थ्व शरीरे
छको बांलाक विचायाना खः । मल, मूत्र पिहांवया
च्वं च्वनीगु, हि खे, लाः, हि आदि दुर्गन्ध जुया सो
सो वई च्वनीगु थुजोगु शरीर यात बाल मूर्ख
जनपिसं जक प्रेम याई वा तारीफ याई ।

येराग रत्तानु पतन्ति सोतं,

सयं कतं मक्कटको व जालं ।

एतम्पि छेत्वान वज्जन्ति धीरा,

अन पेक्खिनो सब्ब दुक्खं पहाया'ति ॥

अर्थात्—रागे प्यप्युना च्वंवि थःमं देकातःगु जाले
थःतुं तःक्यना च्वंम्ह माकचा थंतुं तृष्णा रूपी श्रोते
कुटुं वनी । पण्डित जन पिसं थुक्कियातः नं त्वाहाना
इच्छा रहित जुया, फुकं दुःख त्याग याना प्रब्रजित
जुई ।

थ्व धर्म देशना समाप्त जूगु बखेत, खेमा महा-
रानीया न्हापा यागु रूपे अभिमान जुईगु जकमख
'जि' धैगु हेनं मन्त, व छम्ह अरहन्तनी जुल । अर-
हन्तनी जूसेलि लिपा जुजुयाके आज्ञा कया भिक्षुणी
पिनीगु आश्रमे वना प्रब्रजित जुल । थ्व जुलसां खेमा
महारानी बौद्ध-धर्मे प्रवेशया साथे अरहन्त जूगु जुल ।

सकल सत्त्वपिं निदुःखी ज्वीमा !

आवश्यकगु खं

दान शील भावना' दुम्हेसित 'चरण' पुसा दुम्ह धाई ।

विपस्मना भावना दुम्हेसित 'विज्जा' पुसा दुम्ह धाई ।

'चरण' पुसा जक दुम्ह भगवान बुद्ध नाप लाय् अप्पी, संसार दुःखं छुटे जुई थाक्वी ।

'विज्जा' पुसा जक दुम्ह संसार दुःखं छुटे जुई अप्पी भगवान नापलाय् थाक्वी ।

अकिं चरण व विज्जा नितां पूर्ण याय्गु भिक्षु भिक्षुणी उपासक उपासिका पित्त
फुकसितं माःगु जुयाच्वन । उदाहरण—मारिपुत्र, मोग्गलान, खेमा, उप्पलवण अना-
थपिण्डक विसाखा पिनि चरण व विज्जा न्हापा तथागत पिनि पाले दयेका वोगु
दुगुलिं गौतम बुद्धनं नाप लाय् दत्त संसार दुःखं छुटे ज्वीपिनं जुल ।

मचा-खाचा

“नमो बुद्धाय”या मू ≡

भिक्षु संवर

थ्व भद्र कल्पे म्ही शाक्यमुनि भगवान जन्मका विमज्ज्यानिबले काश्यप भगवान लोके जन्म जुया विज्यात । वस्पोलं देवतागणपिं सहित आपालं लोक जनपिन्त थ्व संसार सागरं तरे याना विज्यात । सकल बुद्धपिसं थ्ये याय्मागु ज्या याना विज्याय् धुंका सूर्य विना वं थ्ये सेतव्य धैगु नगरे महा-परि-निर्वाण जुया विज्यात ।

अनंलि जम्बुद्वीप बासी मनूत मुना वस्पोलयागु धातु चैत्य द्यकेत छपा छपा चिकं अप्पा लुं यागु द्यका उकी हानं रत्न जड़ेयाना अप्पा छपा छपा यात छगू कोटि दां फुका पिने अप्पा सियेत जक छपा छपाया बागू कोटि दां फुका हानं अप्पाया तःले ला येत जक मनोशीला धैगु चां जाय्का छगू योजन घैरा दुगु महानगु चैत्य तयार याना तः धंगु पूजा-सत्कार याना च्वंगु जुल ।

उगु बखते छम्ह सँपेरा (सर्प तमासा केनीम्ह) गाम, निगम, राजधानी सर्प तमासा केना थःगु जीविका निर्वाह याना च्वन । छगू गामे ग्रामवासी पिनि द्वारा वयात नाना प्रकार यागु नयेगु चीज प्राप्त जुया सन्तोष जुया अनहे बास याना च्वन ।

अन गामे च्वरपिं मनूत तस्सकं बुद्ध-भक्ति । बहनी घने त्यलकि “नमो बुद्धाय” धका बुद्ध गुण यात लुमंता घनीगु जुया च्वन । व सँपेरा धाःसा मिथ्या दृष्टि म्ह । बुद्धया प्रति गौरव धैगु भ्या भचा हे मदुम्ह । वं नं घने तेका इमित भाय् सेनेथ्ये याना “नमो-बुद्धाय” धका धया घनीगु ।

छन्हु व सँपेराया तमासा केनेत योग्यम्ह सर्प छम्ह माला जुया च्वन । उगु बखते लाक छम्ह नागराजा काश्यप भगवानया चैत्य वन्दना याय्त वया च्वंगु पा । उम्ह नाग यात खनेवं सँपेरां मन्त्र जपेयात

उगु शब्द ताय् मात्रं नागराजा तम्बेका थ्वैत बाकि गन तयेज्यु धका स्याय्त ल्यव्वन, बिचरा व मरण भये ग्याना बिस्यु वन । चुलुगु लोहं छगले पला लात । अनहे च्वद्यला गोतू वनेत ठीक नं जुल न्हापा भाय् सेनेथ्ये निहनिह घने त्येका “नमो बुद्धाय” धया च्वंगु बानि गोतू वने त्यबले अन वयात चत्त “नमो बुद्धाय” धका धाय्गु वल ।

स्याय्त ल्यव्वया च्वम्ह नागराजाया “नमो बुद्धाय” धैगु शब्द न्हाय्पने द्दहाँ वनेमात्रं शान्तं थाय् काल । स्याय्त वोगु क्रोध तनावन । उघ्रीमे प्रीति स्नेह उत्पन्न जुया घाल—ग्याय्मते मित्र ! जि त्रिरत्नया मन्त्र-पासं केने धुंकल । बुद्धया नां का पिन्त स्याय्गु योग्य मजुल । थौं छ खना जि खुशीजुया । [त्रिरत्नयागु गुण धैगुलिं घोर विष दुम्ह सर्प नं शान्त ज्वी फु]

उकिया निर्मित धयातः गुनं दु—

“बुद्धोति वचनं सेट्टं, बुद्धोति पद मुत्तमं ।

नत्थि लोके समो नाम, अब्बं सोत रसायनं ॥”

अनंलि नागराजां घाल-मित्र ! थ्व जिं लुं यागु स्वां स्वफो चैत्ये चढे याय् धका हयागु छफो जिगु नामं पूजा याना ब्यु, छफो छंगु नामं पूजा या । बाकि दनिगु छफोलं सुख पूर्वक जाहान बच्चा पिन्त पालन-पोषण या । दानादि कुशल कर्म अप्रमादि जु । हित कर्म प्रमादि ज्वीमते, । आम मिथ्या दृष्टि ज्या तोता छो धका उपदेश बिया नागराजा ल्याहाँ वन । सँपेरा खुशीजुया नागराजां धाःगु अनुसारं वइगु नामं छफो थःगु नामं छफो जम्मा निफो स्वानं चैत्य पूजा याना बाकि छफो स्वां मिया दोछिदां लाभ याना उकिं जाहान बच्चा पिन्त पालन पोषण याना गरीब फोर्गि तय्त दान प्रदान याना मिथ्या दृष्टि ज्या नं तोता कुशल कर्म मुकुं मुकुं आयुया अन्तिमे देव लोके वन ।

नी न्यास दै न्हापा भगवान बुद्धं मुक्तिया छगु
थन्यागु मार्ग समस्त संसारया मनुष्य पित्त केना
बिज्यात कि उगु मार्ग वनेत सुयातं रोक-टोक मद्दु,
वस्पोलं थः अनुगामी शिष्यपित्त धया बिज्यात-
“गङ्गा व, यमुना प्रभृति तःतः धंगु पहाड पर्वतं पिहाँ
वया च्वंगु नदी समुद्रे मिले जुइगु बखते गथे थःगुनां
लोप जुया वनीगु खः वथेतुं ब्राम्हण, क्षत्रिय, वैश्य
व शुद्र आदि सकल जातिया मनुष्यपिसं सत्य धर्म
प्रहण यायेसाथ् थःगु जाति व गोत्र तनावना छगूहेनां
जूवनी” । उपालिनौ हीन जातियाम्ह जूसां भगवान
बुद्धया जब लहा जूवन । थव धर्मया प्रभावं व शुद्र
मखत वला परम साधु अर्हत हानं सत्य धर्मयात
कनीम्ह जुया अत्यन्त सम्मानित जुल ।

बुद्धं थःगु अभय मन्त्र भारतया पतित समा-
जया न्हापने तक न्यंका बिज्यागु जुल । हानं प्रचार
याना बिज्यागु न्हूगु धर्म सकसितं स्थात बिया
बिज्यात । थेरगाथाय् छम्ह स्थविरं थःगु म्हुट्टं प्रकाश
याना बिज्यात—जिगु जन्म नोचकुले जुल । जि
अत्यन्त दरिद्र । जिगुज्यानं घृणितगु । मनू तस्ये जित
अपमान याइगु । जि छ्यो क्वच्छुना सकसितं
सम्मान तथा, अनंलि जित मगव देशे भिक्षुपिनि साथे
वस्पोल महापुरुषया दर्शन जुल । वस्पोलया दर्शन
जुइ साथ जिगु चित्त भक्ति क्व च्छुत, जि छ्यने
च्वंगु बोभा ब्राह्मवया वस्पोलया श्री चरणे आत्म
समर्पण याना । जब वस्पोल महाकारुणिक भगवानं
जिगु पाखे दृष्टि तथा बिज्यात अले जि वस्पोलया
अनुचर जुइगु इच्छा याना । करुणामय भगवानं
जित धया बिज्यात “वा साधु जिथाय् वा ।”

बुद्धया जीवन-वृत्तान्त व्वनास्वेव सीदुकि वस्पोल
निर्धक जुया भ्रष्टाचारिणी आम्रपालि वेश्याया

निमन्त्रण स्वीकार याना बिज्यात । लिच्छवि जुजुं
थुकी असन्तोष प्रकट यात । परन्तु भगवानं छुं
पर्वाह तथा बिमज्या । महा पुरुषया स्वच्छ करुणाया
किरणे लाना पलभरे उम्ह वेश्याया चित्त पलेस्वां थें
चक्कन । वइगु मनोहर सुगन्धं बौद्धसमाजयात
चकित याना बिल ।

सकल मनुष्यया माननीय भगवानं अनर्थकारी
जाति-भेद, धन गौरव उच्चपदया महत्व आदियात
तुच्छ सम्भेजुया बिज्यात । तःधं चीधं, धनी, गरीब,
आर्य, अनार्य, सकसितं उपदेश न्यनेत छुं रोक-टोक
मद्दु ।

भगवानबुद्धं ब्राम्हण यात सम्मानया पात्र सम्भे
जुया बिज्या । तर वस्पोलं गथि न्याम्ह ब्राम्हण यात
सम्मानया पात्र सम्भेयाना बिज्यात । धम्मपदे धया
बिज्यागु दु ।

गुम्ह स्थिर-बुद्धि, मेधावी, सत्य-असत्य यात
निर्णय यायेगुली पण्डित जुई, उत्तम पद निर्वाण प्राप्त
जूम्हसित जि ब्राम्हण धका धाय् ।

गुम्ह शत्रुनाप मित्र व्यवहार याई, दण्ड व्यूम्हे
सिगु प्रतिनं संतोष भाव प्रकट याई; हानं सांसारिक
विषय पाखें अनासक्त जुयाच्वनी वयात जि ब्राम्हण
धका धाय् ।

भगवान बुद्धया धर्म पिनेयागु कारणं हानं जन्म
जुइ मात्रं ब्राम्हण धाई मखु ।

धम्मपदे धया बिज्यागु दु-जटा तये मात्रं, जाति
गोत्रं सुं ब्राम्हण जुइ मखु, तर सु धर्म व सत्ये प्रति-
ष्ठित जुया च्वनी वहे पवित्र ब्राम्हण खः ।

“वसल सूत्रे” बुद्धं थःगु बिचार अत्यन्त स्पष्ट
रूपं अग्नि-भारद्वाजयात प्रकटयाना बिज्यात । जन्मं
न सुं ब्राम्हण न सुं चाण्डाल जुई । कर्म हे ब्राम्हण
व चाण्डाल जुई ।

गुम्ह पापाचारी कपटी क्रोधो हानं हिंसक जुई,
गुम्हसिनं असत्य दर्शनयात आश्रय बी, मायावी
हानं सदा लोकजन पित्त उगे याना जुई। वयात
चण्डाल धाई।

गुम्ह पशु-पक्षी आदि जीवयात हत्या यई,
निर्देयी जुई, वयात हे चण्डाल धाई।

सुनां विना कारणं मेपिन्त सतेयाई मेपिनिगु
धन हरेयाई, ऋणकया लिपा मकया धका बेईमान
खँ लहाई, धन द्रव्यया लोभं पर यागु प्राण नाश याई,
हानं व्यभिचार याई वयात चण्डाल धाई।

सुनां थः बुढारि मां-बौ पित्त सेवा ढहल याई
मखु। हानं कड़ा वचन लहाना थथिति वर्गपिनिगु मन
दुःख याई वयात चाण्डाल धाई।

भिंगु सलहा कायेत मनूत वोसा वयात मभिंगु
सलहाविया लित छुवई। तथा सत्यखँ तोपुया
मखुगु खँ लहाई वयात हे चण्डाल धाई।

गुम्ह अहंकारं चूर जुया थःगु प्रशंसा थःमं याई,
मेपिन्त खनेव घृणा याई हानं पर यात निन्दा याई
वयात चण्डाल धाई।

वस्पोलं धया विज्यात—चण्डाल जूसानं थुगु
लोकेनं परलोकेनं अपूर्व सुख-शान्ति प्राप्त याना

काय्फु। छम्ह चण्डालया मचा वयानां 'मातङ्ग' व
काम क्रोध आदि त्याग याना ऋषि जुल। वयागु
सुकीर्ति फैले जूगुलि वथान वथान ब्राह्मण क्षत्रिपि
वया भक्ति भावं छुयो क्वच्छु कल थनं सिना 'मातङ्ग'
ब्रह्मलोके जन्म जूवन। ब्राह्मणया कुले जन्म काय्
मात्रं छुं जुई मखु। छम्ह ब्राह्मण अध्यापकया
काय् वेदमन्त्रया शिक्षा दतनं पाप याना चवन।
वयात थुगु लोकेनं शान्ति मदु परलोके वनानं नर्क
भोग यावने माल। थुगुरूपं अधः पतन जुया न वं
'कुल' रक्षा याय्फत न वं वेद ज्ञानं छुं ज्या काय्फत।
अग्नि द्वाजयात भगवान बुद्ध यागु थुगु उपदेश नुगले
गाड़े जुल। जाति-गोत्रया अभिमान तोता अग्नि
भारद्वाज भगवानया शिष्य जूवन।

समाजं अलग छुटेयाना तःपिन्त भगवान बुद्ध
अलग दृष्टि सोया मविज्या। थाहा वये मफुपिन्त
वस्पोलं थकाया विज्याइगु। लँ द्वना उखे थुखँ वना
च्वंपिन्त लँ केना विज्यागु। खयँ थाय् लाना भइके
जुया च्वंपि मिखा दुपिनि न्ह्योने करुणाया रसधारां
जाया च्याना च्वंगु ज्ञानया मत तथा विज्यागु।

सकसितं स्वांया पुण्हीया शुभ मङ्गल ज्वीमा !

समाचार

नेपाले बैशाख महोत्सव—थुगुसी नेपाले बैशाख
महोत्सव सापहे बांलाक जुल। सदांया थें सर्वज्ञ
अस्थि धातुया यात्रा जुयानं श्री ५ महाराज धिराजया
सभापतित्वे छगू ऐतिहासिक वृहत् सभा धर्मोदय
सभायापाखें भवीरुयले जुल।

स्वांया पुण्हीया न्ह्यथखनु सुथसंसिसें, धुम-धाम
ज्वीक वा वागुठि नगर छगुलि यच्चुमे पिच्चुसे
च्वं चवन। जनताया हाव-भावे न्हूगु उमङ्ग खनेदया
चवन। सुचि वसतं पुनाः उपासक उपासिकात सलं-

सया लयाखे आनन्द कुटी व श्री स्वयम्भू स्वया वना
चवन।

आनन्द कुटी सुथन्हाप्पां नियमानुसार अष्ट-
दशशौल प्रार्थना व बुद्धपूजा जुल।

श्री ५ या बुद्धपूजा—थःगु देशया सभ्यता-
नुसार छाय्पा तःगु रम्यगु आनन्द कुटी श्री ५
महाराज धिराज वइतिनि धयागु समाचारं
नरनारीत थःथःगु थासे च्वं चवन। धराधर मारथ
थ्यंक;बल। सिपाहित थासेथासे थःथःगु पहलं पाः

चन। हरहरं धिराजया मोटर आनन्दकुटी थ्यंकः
वल। नियोजित स्वागत याइपि उपासकपि धिराज-
यात स्वागत याः वन। उखे भिक्षु संघपि धिराजयात
आशिर्वाद बीत यथा आसने बिज्याना चन।
क्रमशः धिराज श्री लंका चैत्य प्रदक्षिणा याना थ्यंकः
माल। आसने पेट्वीवं भिक्षु संघपिसं परित्राण सूत्र
ज्वंका परित्राण पाठ याना बिज्यात। थुलि सिधय्वं
भिक्षु अमृतानन्दं परित्राण सूत्र धिराज व युवराज
धिराजपिनि ल्हाती चिका बिज्यात।

थुलि सिधय्वं भगवान्या सुन्दर मूर्ति दुथाय
यंकाः तयार यानातःगु धू धुपायूस्वां छाया श्री ५
महाराज धिराज सहित श्री ५ युवराज धिराजपिसं
वसपोल भगवान् बुद्धया चरणे पूजा यात्र। भिक्षु संघ-
पिसं मङ्गल सूत्र पाठ याना बिज्यात। बुद्ध मंदिरया
निर्मलता व बुद्धमूर्तिया शान्तता खनाः धिराजया
खाले छगू न्हूगु जः खनेदया चन। नेवा जुजुया
ल्हाति नेपालराज मदयावसेली सुं जुजुपि बौद्ध
मन्दिरे वया थथे याःगु इतिहासे मदुनि।

सर्वसाधारण सभा—द्वलंदो नरनारीत स्वयम्भूया
क्वे श्वीख्यले चना स्वायां पुण्हीया सुथसिया निभा
पाना चन। थासे थासे खगू प्रकारया रंगं पल पल
थिना च्वंगु बौद्ध ध्वाय् फर फर सनाचन। छखे पाखे
म्हासुक ह्याउंक चीवर वस्त्रं पुनाच्वंपि भिक्षुसंघपि
व छखेपाखे मंत्री मण्डल चना च्वंगु सुसज्जितगु
सभा मण्डपे श्री ५ महाराज धिराज थ्यंकः म्हाया
आसने फेतुना दीवं सभाया ज्या प्रारम्भ जुळ।

न्हापां स्वागताध्यक्ष श्री लोकदर्शनं सभाषदपित
स्वागत याय् धुंसेलि श्री भाजुरत्न साहुनं श्री ५ धिराज
सहित श्री ५ युवराज धिराजपित स्वांमालं क्वखाय्
कळ। तदन्तर सकळ उपासक उपासिकापित भिक्षु
प्रज्ञानन्द स्थविरं पंचशील प्रार्थना याकळ। अले श्री
दिलहर्ष व वयूकया वर्गपिसं स्वागत गान यात।

सर्वप्रथम धर्मोदय सभाया शाखा मंत्री भिक्षु
अमृतानन्दं भाषण यासे धर्मोदय सभा स्थापित जूगु-
या मुख्य कारण ई० १९४४ स नेगळ देशं भिक्षुपित
विनाकारणं निर्वासित यागुलिं खः धका धया बैशाख
पुण्हीया सन्देशे छगू नेपाल भापं न्यंका बिज्यात।
थःगु भाषणया शिल्शिलाय् वसपोलं भगवान बुद्ध
बौद्धपिनि जक मखु किन्तु सारा नेपालीते व सारा
संसारया छम्ह महापुरुष खः धकाः धयाः धर्मोदय
सभाया पाखें धाय्घुंका थ्व संस्था साम्प्रदायिक नं
मखु धया बिज्यात। थनंली अनागरिका माधवी
उपासिकां भाषण यासे बैशाख पुण्ही खनु सिद्धार्थ-
कुमार जन्म जूगु खं कन। स्वामी ईश्वरा नन्दं थःगु
भाषणे बुद्ध भगवान् बौद्धपिनि जक मखु, सकळ
हिन्दूतेनं खः धका धया दिल।

अले श्री गृहमंत्री, विशेश्वर प्रसाद कोइरालाजुं
भाषण यासे दकेन्हापां “थौं बैशाख पुण्हीया दिने
श्री ५ महाराजं सकळ जागिरदार तेत छुट्टी व्यूगु दु”
धयागु घोषणा याना दिल। थुलि धयाः बुद्धया धर्म
बहुजन हितया खः धका धया राजनीतिया विचारं नं
बुद्ध छम्ह महान् व्यक्तिलः छायाःसा वसपोल छम्ह
प्रजातन्त्रया जन्मदाता नं खः धका कोइरालाजुं जोर
बियादिल। अन्तस वयूकनं सकसियां ध्यान स्वयम्भू
चैत्यपाखे साय्का, स्वयम्भू चैत्यया थाय् फोहर याना-
तेगु बौद्धया आदर्शयात बुलुका छगु थें ज्वीगु जूया-
निंति भरसक बौद्ध तीर्थस्थान धर्म निर्मल स्वच्छ थें
स्थान नं बांलाक सफा सुघर यानाते माः धका
धया दिल।

थनंलि श्री धर्मादित्य धर्माचार्य भाषण यासे
नेपाले न्हापां नसें बुद्धधर्म दु धका धया विशेषयाना
मनूते ध्यान बौद्ध इतिहासपाखे आकर्षित यात। अले
१४ दँ ति दुम्ह मिखां मखंम्ह बालिका मंगलदेवी
भाषण यासे भगवान् बुद्धया पालाय् नारी समाजयात

छु बिल धयागु खँ कन । अले श्री कांछा गुरुजु व अनया वर्गपि मुना त्यानुकाच्वपि सकल दर्शकतेत आनन्दित यासे ज्ञानमालाया भजन छपू न्यंकल ।

अले श्री दयाबीरसिंह जुं, भगवान् बुद्ध विदेशी मखु । बसपोल नेपाया छम्ह नागरिक खः । बसपोलया धर्म परोपकार याय्गु खः । बसपोलयात जाकि व स्वांनं पूजा याय्वं तुं भोगु कर्तव्य पूर्ण ज्वीमखु धयाः विशेष याना परोपकारहे याय्माः धका धयादिल । तदोपरान्त वाणिज्य व उद्योगमंत्री, श्री गणेशमानजुं भाषण यानादिसे—विश्वे थौं लोभ व द्वेषया कारणं विश्वयुद्धया षड्यन्त्र रचना जुयाच्वन । बुद्धया महोत्सव माने याय्गु थें बसपोलया शान्तिसन्देशयात पाले याय्गु आवश्यक खनेदया च्वन । विना पालन मयाय्कं समारोह जक याय्वं छुं ज्वी मखु धयाः अंगुलि मालया खँ छत्वा नं कनादिल ।

शिक्षामंत्री, श्री नृपजंगजुं धया दिलकि हिन्दू व बौद्धते शान्ति सम्मेलन जुयाच्वंगु छगू मात्र म्नी नेपाल देशे शान्ति काय्म यानाते फय्केमाः । भगवान् बुद्ध धया विज्याःगु दु कि हिंसा व द्वेषभावनां कदाचित शान्ति ज्वीमखु । अतएव म्नीसं भगवान् बुद्धया मैत्री भावनाया आदर्श कया भ्रातृप्रेम बढे याय्माः धयाः देवदत्तं घायल् याना व्युम्ह हेँयात सिद्धार्थकुमारं रक्षायाना व्युगु खँ नं कनादिल ।

अनंली भिक्षु अमृतानन्दजुं श्री ५ महाराज धिराज प्रमुख अन्तरोम सरकारया मण्डलपिनि न्होने निम्न प्यता प्रस्ताव पेश यात :—

(१) बैशाख पुण्हीया नेपाल राज्यभरी सकल जागिरदारतेत छुट्टी बोगु ।

(२) स्वयम्भू पर्वते च्वपि पशु पंक्षी आदि प्राणीपित हिंसा व अन बने शिकार मन्हितेकेगु ।

(३) स्वयम्भू बने च्वंगु सिमा त्वामलहाकेगु ।

(४) छाडनी तारा मकय्केगु ।

थनंली सभाय् उपस्थित जूवे मफूपि श्री ५ बडा-महारानी प्रमुख व्यक्तिपिनि सुभसन्देश पौ न्यंके धुंसेलि सभापति भाषण जूसे श्री ५ महाराज धिराज त्रिभूवनं थये धयादिल—

“दाजु किजा तता क्यहेँपि, बौद्ध धर्मया बारे विद्वानपिसं धाय्हे धुं कल । थःवंथः मिले जुयाच्वनेत बुद्धधर्मया शिक्षा पालन याय्गु साप बांला । अमृतानन्दं पेश याःगु प्रस्तावया बारे जिं विचार यानास्वे !”

अन्तस स्वागताध्यक्षं धर्मोदय सभायापालेँ श्री ५ सहित सकल उपस्थित सज्जनगणपित हार्दिक धन्यवाद बीधुंसेलि सकल भिक्षुपिसं बुद्धस्तोत्र द्वारा सकसितं आशिर्वाद बियाः सभाया ज्या विसर्जन जुल ।

सर्वज्ञ धातु यात्रा—सभाया ज्या सिधय्वं आनन्द कुटी भिक्षुसंघपित भोजन प्रदान जुल ।

न्हिनेसिया ३ बजेति खूब बांलाक छायापा तःगु खते तथाः भगवान् बुद्धया अस्थि धातु भारीछाँटै यात्रा जुल । यात्राया खत शहरे थय्सेली न्याम्ह सलं साय्कातःगु सुसज्जितगु बगिले तथा रथयात्रा यानाः नघःटोले श्रोधःविहारे यंकल । चर्च्छ अन विहारे अस्थि धातु विज्याका कन्हेखुनु सर्वसाधारण मनूतेत धातु दर्शन याकल । अले हानं न्हिनेसिया ३ बजेति श्रोधःविहारं अस्थि धातुया यात्रा यानाः आनन्द-कुटीतुं लित यंकल ।

यात्राया जुलुसे स्त्री पुरुषपिनि प्रबन्ध साप बांला । जुलुसे जनतायापालेँ उद्योग व वाणिज्यया मंत्री, श्री गणेशमानजु नं भायादिल । दोलंदो स्त्री पुरुषते जुलुस थपाय्वं बांलाक तथा शान्तपूर्वक जूगु नेपाया छगू तद्गु गौरव खः । परोपकार व ज्ञानमाला भजन खलः या चीं दुपि स्वयंसेवक दाजु किजापि व महिलासंघया स्वयंसेविका तता क्यहेँ पिनि सुप्रबन्ध खना नेपाःया जनतापि आश्चर्य चाल ।

ललितपुर—थन स्थानीय श्री सुमङ्गल विहारे
स्वांया पुण्हीया बुद्ध-जयन्ति महोत्सव ६ गते आइत-
वार खुनु धुंम धांम जुईक माने यात । सुथे श्रद्धालु
सून उपासकादि सकल उपासको पासक पिसं यथा
श्रद्धा पञ्चशील, अष्टशील, दशशील ग्रहण याना बुद्ध-
पूजा यात । ७ बजे नसें ८ बजे तक भिक्षु अमृतानन्दं
बुद्धबचनामृत पान याका बिज्यात । देशानान्तरे
दानादि पुण्य कार्य जुल । १० बजे दिवा भोजन--
पूजानं जुल ।

न्हिनेसिया २ बजे नसें परित्राण पाठ सकल भिक्षु
संघपिनी द्वाराजुल । तदन्तर भिक्षु प्रज्ञानन्द स्थविर
द्वारा बांलाक धर्मदेशना जुल । हानं साढ़े तिन बजे
ति भिक्षु विवेकानन्द द्वारा धर्म देशना जुल ।

सन्ध्या काइले गिलान प्रत्यय पूजायात । अनंलि
बहनि सकल उपासक उपासिका पिसं विहार छगूलि
जज्मान जुईक मत च्याकल ।

पालपातान्सेन—थन थुगुसी स्वांया पुण्हीया
बुद्ध-जयन्ति सदांयथे भारिछातं जूग जुल ।

स्थानीय तुङ्गिखेलयाक्वे च्वंगु आनन्द विहारे
प्रातः कालं नसें शील काइपि बुद्धिलाल आदि सकल
उपासक उपासिकापि एकत्रित जुया शील ग्रहण यात ।
७॥ बजे बांलाक बुद्ध-पूजाजुल । तदन्तर भिक्षु
शाक्यानन्द द्वारा धर्म देशना जुल ।

अनं च्चे च्वंगु महा चैत्य विहारे नं आनन्द
विहारे थें शील प्रार्थना व बुद्ध-पूजा जुल । अनं
भिक्षु शाक्यानन्द द्वारा धर्मोपदेश जुल । तदन्तर
उपासक उपासिकापि व शील-पाठशालाया बालक-
बालिकापिसं बौद्ध ऋण्डा ज्वना “सुन्दर मुर्ति” धइगु
मे हाल्ला बोधि-वृक्षे लः व्युवंगु जुल ।

न्हिने सिया ३ बजे महा चैत्य विहारे सेठ देव-
प्रसादया सभापतित्वे सार्वजनिक छगू मिटिङ्ग जुल ।
उगु मिटिङ्गे सर्व प्रथम भिक्षु शाक्यानन्दं स्वांया

पुण्हीया उपलक्ष तथा भाषणयाना बिज्यात । सेठ
देव प्रसादं बुद्धया महात्म्य कना दिल । डा० त्रिवेणी
प्रसादं लुम्बिनी भगवान बुद्ध जन्म जुया बिज्यागु
बारे भाषण बिल । ई० रामसिंह ठकुरि बुद्ध मार्गि
तेसं पञ्चशील कायहेमाः धका भाषण बिल । अनं
मास्टर चिनियालाल, त्रिरत्न, कमलराजरेगिम,
अमृतलाल, चेतमान, थादिं सकल सज्जनपिसं
बांलाक भाषण बिल । कुमारी प्रकाश तथा पुष्प लक्ष्मी
पिसं नं थौंयाकाले विद्या ध्ययन-याय्माः सुगति वनेत
पञ्चशील काय हेमाः धका भाषण बिल । तदन्तर
सभापति जुं सभा बिसर्जन याना दिल । भाषण
न्यं बोपि नरनारी पिं आपालं दुगु जुल ।

सन्ध्याकाइले गिलान प्रत्येय पूजा व निगू विहारे
नं जज मान् जुईक प्रदीप पूजा जुल ।

बहनिसिया ८ बजे स्थानीय टक्सार टोलेसदा
यार्थ रथ-यात्रा यात । नभ मण्डले पूर्ण चन्द्रालोकं
सकसितं स्वांया पुण्हीया शोभा क्यना च्वन ।
बांलागु भगवान बुद्धया मुर्ति रथेतया तःगु पुष्प-
धूपादि सुसज्जित रथ बुलुँहुँ न्हात ।

रथया न्हो न्हो अनेक प्रकारया रंग-विरंग
ध्वांय् ज्वना च्वपिं स्वीम्ह पीम्हति बालक-बालिका
पिसं” “बुद्धशर्ण जानै पर्छ, धर्म शर्ण जानै पर्छ, संघ
शर्ण जानै पर्छ, पञ्चशील मानै पर्छ” धाःधां जुलूस
जुल । रथया न्होने छथो ल्यूने छथो आधुनिक
सभ्यतानुसार हारमोनियम व तबलादि थाना नव
युवकत मनोहर रूपं भगवान-बुद्धया भजनयाना
वना च्वन । रथया ल्यू ल्यू बुद्धया गौरबया कारणं
अनेक महाजन बर्गपिं, शान्तिपूर्वक वया बुद्ध-जयन्ति-
या शोभा बढे याना च्वन ।

ध्वनापं तान्सेन वासी श्रद्धालु पिनीगु १७००)
तका चन्दा कोषया ब्याज द्वारा बुद्ध-जयन्ति शुरू

जूगु पीन्यादँ दत्त । शील प्रार्थना, बुद्ध बन्दनादि जूगु
फिन्यादँ नीदँ ति दत्त । रथ यात्रा जूगु न्हेदँ दत्त ।

कपिलवस्तु—ध्व अत्यन्त हर्षया खँ खः थनि
नी न्यासः दँ न्हापा शुद्धोदन महाराजया राजधानी
जुया च्वंगु कपिल वस्तु लीनं थुगुसी स्वांया पुण्हीया
बुद्ध-जयन्ति उत्सव धुंम धाम जुईक स्वन्हु तक कपिल
वस्तु वासी सकल महानुभावपि मिलेजुया मानेयात ।

ध्वहे सु-भवसरे छुं बौद्धकालीन प्राप्त प्राचीन
गौरव-पूर्ण वस्तुयानं प्रदर्शनि जुल ।

भोजपूर—स्थानीय शाक्यमुनि विहारे स्वांया
पुण्हीया उत्सव बाँलाक जुल । सर्व प्रथम सकल
उपासको पासिका पिसं शील ग्रहण यात । अनंलि
बुद्ध-पूजा जुल । तदन्तर लालधन शाक्य संक्षेपं बुद्ध
जीवनी व्याख्या यात ।

न्हिने १ बजे ति परित्राण पाठ जुल । २ बजे ति
सर्वज्ञ भगवान बुद्ध रथे विज्याकालि, आपालं नर
नारीपि समगिजुया नाना प्रकारया बाजा थाना, तुत
आदि व्वना, विद्याधरी स्कूलया विद्यार्थी पिसं बौद्ध
झण्डा व्वना रथ यात्रा जुल ।

सन्ध्या काइले छगू सभानं जुल । सभाय् भिक्षु
अगधम्मं स्वांया पुण्हीया महत्व कना विज्यात ।
तदन्तर आपालं नर-नारी पिसं भाषण यात । अन्तिमे
सभापति भिक्षु पन्नारश्मी सभा विसर्जन यात । बनिह
गिलान प्रत्यय पूजानं जुल ।

कलकत्ता—२० मई, महा बोधि सभाया
पाखें अत्यन्त बाँलाक बुद्ध-जयन्ति महोत्सव माने
यात । प्रातः ६॥ बजे ध्वज-पताकादि जिगी जिगी
धाय्क छाय् पातःगु श्रीधर्मराजिक विहारे बुद्ध-पूजा व
परित्राणपाठ जुल । ७ बजे नसें १२ बजे तक स्थानीय
चीन, बङ्गाल, नेपाल, तिब्बत आदि देश विदेशया

सज्जन वर्गपि श्री धर्मराजिक विहारे पुष्प-धूपादि
पूजा पाठ यावें वं च्वन, याना ल्याहां वनावं च्वन ।

बहनि सिया ६॥ बजे नसें महेन्द्र नाथ सरकार
या सभापतित्वे तः धंगु छगू सभा जुल । सभाय्
आपालं विद्वान पि उपस्थित जूवोगु जुल ।

अनं ८ बजे नसें १० बजे तक भगवान बुद्ध
तथा वस्पोलया प्रधान शिष्य अग्रश्रावक सारिपुत्र
भौगल्यायन यागु परम् पवित्र अस्तिधातु पदर्शन
बिया सकल सज्जन दर्शना भिलाषि पित्त सन्तुष्ट
यात ।

२१ मई । सुथे ६॥ बजे श्री धर्म राजिक विहारे
२० मई खुनु थें तुं बुद्ध-पूजा व परित्राण पाठ जुल ।
११ बजे भोजन पूजानं जुल । ११॥ बजे भिक्षुसंघ
पित्त संघ दान बिल । भिक्षु संघपि नीम्ह ति दु ।

संघ भोजनया साथे हे श्री साहु मणिहर्ष जोति
या थः जान भोर्छि भाया म्हति म्हति भिक्षु संघपित्त
दान वस्तुत प्रदान यात ।

४ बजे मोद्र छगलं ध्वज पताका दिं सुसज्जित
यानाः तःगु पुष्प-धूपादि बाँलाक थाय् थासे तथा
मोद्रया न्ह्योने बौद्ध झंडा व्वेका भगवान बुद्धया
भव्य मुर्ति विज्याका, भगवान बुद्धया अग्रे भिक्षुपि
तया, चौरंगी नसें जुलूस शुरु जुल । जुलूसे चीन,
जरमेन, सिंहल, नेपाल, तिब्बत स्थानीय बङ्गाल आदी
देश विदेशया आपालं मनुष्यपि दुगु जुल । जुलूसे
वापि भक्त देशया पिके गुलि सिकें पुष्प, गुलि सिकें
बौद्ध झण्डा, गुलि सिकें धूप आदी छगू लहाटे तथा
मोद्रया न्ह्यो न्ह्यो निम्ह निम्ह याना च्वन । जुलूस
शहर शहरं न्ह्याना च्वं बले भतिचा सिमनि वानं वल ।
जुलूस धर्म राजिक विहारे थ्यंका समाप्त यागु जुल ।

रात्री ६॥ बजे महाबोधि सभाया पाखें आल
इन्दिया रेडिओ द्वारा श्री देव प्रिय वलीसिंह, महा

बोधिसभाया प्रधान मन्त्री अंग्रेजी वैशाख पुण्हीया महत्वं ब्रोडकास्ट नं यात ।

नई दिल्ली---थुगुसी थन स्वन्हु तक अत्यन्त बांलाक बुद्ध-जयन्ति महोत्सव समारोह पूर्वक जुल । १६ मई खुनु तीन बजे बुद्ध भगवानया मुर्ति तथा बांलाक छायपायेका जुलूस पिहांवल । जुलूस "नई दिल्ली नसें रीडिगरोड आदि शहर शहरं हया शेड यूल्ड कास्ट वेलफेयर असोसियेशन अम्बेडकर भवन या मैदाने समाप्त यागु जुल ।

२० मई ह्निने ३ बजे नसें शेडयूल्ड कास्ट वेलफेयर असोसियेशन अम्बेडकर भवनया मैदानेतुं फ्रांसया राजदूत माननीय डानियल लेवीया सभापतित्वस जयन्त्युत्सव माने यात । गुगु समय अल्लुत पिनि छम्ह मात्र नेता हानं भारतीय विधानर्यापिता श्रीमान् बाबासाहेव अम्बेडकर जु, फिन लेड देशया श्रीमान् हूगोवनवेल, मध्यभारतीय बौद्ध संघया कार्यकर्ता श्री कुलकर्णी तथा लंका, बर्मा, श्याम, चीन, नेपाल आदि देशया प्रतिनिधिपिसं भगवान बुद्धया परम पवित्र सिद्धान्तया विषये थःथःगु विद्वता पूर्ण भाषण बिल ।

रोगी तथा गरीब पिन्त फल मूलादि नं प्रदान यागु जुल ।

२० मई । प्रातः ५॥ बजे नसें ११ बजे तक भगवान बुद्धया पठादि जुल । सन्ध्याइले ७ बजेति पुष्प धूप, प्रदीप द्वारा पूजायाना संसारया मानव समाजया प्रेम, आनन्द, शान्ति तथा सुदृष्टि खंका बौद्ध धर्म उज्वल जुईमा धैगु प्राथना याना उत्सव समाप्त यात ।

लखनऊ---२१ मई । थन स्थानीय लखनऊ बुद्ध विहारे खूब बांलाक बुद्ध-जयन्ती महोत्सव मानेयात । सर्वप्रथम प्रात काल साढ़े सात बजे

श्रद्धालु उपासक उपासिकापिसं शीलग्रह याना बुद्ध-पूजा यात ।

११ बजे बुद्ध पूजा व भिक्षुसंघ पिन्त भोजन प्रदान यात । नेपाले याम्ह श्रद्धावान् श्रीकृष्णमान बौद्धं भिक्षु संघ पिन्त परिष्कारादि प्रदान यात ।

सायंकाल ७ बजे ध्वजपताकादिं सुसज्जितयाना तःगु विशाल मण्डपे लखनऊ विश्वविद्यालयया रूसी भाषाया अध्यापक प्रकाण्ड विद्वान डा० श्री हरवर्ट विन्ध्यातक गुन्थरया सभापतित्वस बांलाक सभा जुल । सभाय् डा० गुन्थरं थःगु विद्वत्तापूर्ण सारगु गंभिरगु भाषण यासे प्रश्नयात "बौद्ध-धर्म व्यवहारिक जूला?" प्रश्नया उत्तर थःथमंतुं बिया धया दिल कि "बुद्धयागु उपदेश अनुभवशीलखः । वस्पोलया सिद्धान्तानुसार संसारे छुं चीज नं चिरस्थाई महु । हरेक चीज प्रतिक्षण परिवर्तनशीलखः । छुं हे चीज चिरस्थायी महु, प्रत्येक चीज अनिस्थाई खः । हानं छगूलि छगू चीजे अवम्बित मजगू चीज छगूहे महु ।"

बह्निसिया ८ बजे उपासक उपासिकापिसं शीलग्रहण यात । भिक्षु संघ पिनिगु द्वारा परित्राण पाठ श्रवण यात । अनं प्रशाद वितरण याना बुद्ध-जयन्ती समारोहपूर्वक समाप्त जुल ।

बर्मा---२० मई । स्वांया पुण्ही खुनु सुथं नसें स्वांया पुण्हीया महोत्सव उपलक्षे तः धंगु छगू सभा जुल । सभाय् तः तः धंपि भद्र पुरुषपि उपस्थित जुया सभाया शोभा खूब बढे यात ।

सुथे साढ़े सात बजे मौन्हा नांजुया च्वंगु धर्मशालाय् भरि सुसज्जित याना भिक्षु संघपि न्हेदो (७०००) निमन्त्रणायात । सवा आठ बजे बर्माया राष्ट्रपति थः जान परिवार व प्राइवेट सेक्रेटरी सहीत धर्मशालाय् उपस्थित जुल ।

साढ़े आठ बजे फुक्क परिषद् पिसं शीलग्रहण यात । अनं बर्माया अखिल विश्व बौद्ध-समितिया सभापति "दुट्टोलोके समुपन्नो" धेगु गाथा च्वना सभा प्रारम्भ यात । तदन्तर बर्माया राष्ट्रपति तिठ्टु सद्वम्मो धेगु परम उत्तम वाक्य घोषणः यायां बौद्ध मंडा ब्वेकल ।

पौने नौ वजे भिक्षु संघ पिसं परित्राण पाठ याना बिज्यात । अनं सकल सद्दालु सज्जनपिसं भिक्षु संघ पिनत भोजन प्रदान यात । अन्ते संसार शान्ति ज्ञया सकल प्राणीपि सुखी जुइमा धका मैत्री भावना यासे सभा शान्तिपूर्वक विसर्जन यात ।

कालिन्पोङ्ग - थन 'धर्मोदय' विहारे सकल नेपाली व स्थानीय साहु महाजनपि जाना अत्यन्त बाँलाक स्वांया पुण्हीया महोत्सव मानेयात । १० वजे भगवान बुद्धया अग्रे सकल उपासकोपासिकापि समूह ज्ञया गथाश्रद्धा पञ्चशील, अष्टशील प्रादण यात । ८ वजे बुद्धपूजा नं जुल । तदन्तर भिक्षु अनिरुद्धं श्रोतागण पिनत धर्मोपदेश याना बिज्यात । अनं सकल श्रद्धालु उपासक उपासिकापि पुष्प-धूपादि पूजा सामाग्री च्वना धर्मोदय विहारं नसं त्रिपाइ डांडाय च्वंगु थापांछिरिं गुम्बातक जलूम जुल । अनं गुम्बाय नं भारि छांतं बुद्ध पूजा जुल । ११ वजे संघ भोजन नं जुल ।

४ वजेति श्री सदनकुमार प्रधानया सभापतित्वस 'धर्मोदय' विहारे हे सार्वजनिक मोटिङ्ग छगू जुल । प्रथम न्हाप्यां शान्तिनिकेतनया संस्कृत प्रोफेसर श्री शान्ति भिक्षुं कर्माकर्मया विषये सवा घण्टा तक श्रोतागण पिनत धर्मोपदेश न्यंका बिज्यात । वस्पोलं

धैबिज्यात कि "संसारे मनुष्य पिसं केवल कर्मया जक भरोसाय च्वने मज्जू । अनुद्योगेन कस्तैलं, तिलेभ्य प्राप्तु मर्हति अर्थात् उद्योग मयासा हामोया दुने च्वंगु चिकनं पिनाय फे मखु । तदन्तर मेमेपि आपालं महानुभावपिसं भाषण यात ।

बन्हो ७ वजे धर्मोदय विहारे भारि नक्सां प्रदीप पूजा जुल । ८ वजे नसे ज्ञानमाला भजन व स्तुति पाठादिनं जुल ।

मारनाथ—२० मई सोमवार खुनु महाबोधि सभाया पाखें बुद्ध-जयन्ति समारोह साप बाँलाक माने यात । प्रातःकाल अन्तर्राष्ट्रिय विद्यार्थी पिसं अष्ट-शाल ग्रहण यात । स्थानीय टी० बी० अस्प-ताले श्री भिक्षु संघरत्न, महाबोधि सभाया संयुक्त मन्त्री जुं रोगी तेत फल-मूलादि दान बिल ।

सन्ध्या काइले बुद्ध मन्दिर व धम्मिक स्तूप छ्वा-रुयलं प्रदीप-पूजा जुल । तदनन्तर भिक्षु संघपिनि द्वारा मूलगन्ध कुटी विहारे परित्राणपाठ नं जुल ।

कन्हे खुनु निहने प्रयाग विश्वविद्यालया डा०एम० दाफीज रुईदया सभापतित्वस स्थानीय मूलगन्धकुटी विहारे वृहेत् सभा जुल । बनारसया ईस्टने थिओ-सोफिकल फेडरेशनया प्रधान मन्त्री श्री रविशंकर वर्मा आदि आपालं महानुभावपि उपस्थित जू वोगु जुल ।

महाबोधि सभाया संयुक्त मंत्री भिक्षु संघरत्न जुं मङ्गल सूत्र पठयाना बिज्याना तदनन्तर श्रोतागणपित वेशाख पुण्हीया महत्तया विषये धर्मोपदेश बिया बिज्यात ।